

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA GOSPODARCZEGO

miesięcznik

Rok III

Warszawa — Lipiec 1950 r.

Nr 7(25)

TREŚĆ: Eugeniusz Jabłoński — O normach szacunkowych nieruchomości, nabywanych dla realizacji narodowych planów gospodarczych; Karol Potrzebowski. — Uprawnienia uczestników Społecznego Funduszu Oszczędnościowego; Leonard Szymankiewicz — Odpowiedzialność pracodawcy za wypłacone zasiłki rodzinne; — Przegląd ustawodawstwa gospodarczego za czas od dnia 20 V 1950 do dnia 20 VI 1950. — Orzecznictwo w sprawach gospodarczych: Sąd Najwyższy, Główna Komisja Arbitrażowa. — Dostawy, roboty i usługi: Tryb rozliczeń w zakresie dostaw i usług dla terenowych organów jednolitej władzy państwowej. — Gdzie szukać? Czas pracy w przemyśle i handlu. — Notatnik: — Wyjaśnienia dotyczące stosowania przepisów o urlopach pracowniczych. — Przegląd wydawnictw: Czasopisma. Książki.

EUGENIUSZ JABŁOŃSKI

O normach szacunkowych nieruchomości, nabywanych dla realizacji narodowych planów gospodarczych

Odszkodowanie za wyłączone mienie jest istotnym elementem wyłączenia, jako instytucji prawnej, w odróżnieniu od instytucji konfiskaty, polegającej na odebraniu prawa indywidualnego bez odszkodowania. Pojęcie odszkodowania z tytułu wyłączenia w świetle przepisów przedwojennych opiera się na założeniach cywilistycznych i obejmuje, zgodnie z art. 157 § 1 Kodeksu Zobowiązań, stratę, jaką poszkodowany poniósł (*damnum emergens*) i korzyść, której mógł się spodziewać (*lucrum cessans*). Tylko wyjątkowo niektóre przepisy wyłączeniowe zastrzegały wyrażnie, że odszkodowanie nie może obejmować utraconych zysków, np. art. 19 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa Dz. U. R. P. Nr 11 poz. 83, (Art. 19 ust. 1. „Za szkody rzeczywiste, wynikłe wskutek zastosowania przepisów, wymienionych w art. 18 ust. 1 lit. b i w ustępie trzecim, interesowany ma prawo żądać stosownego odszkodowania, którego może dochodzić zwykłą drogą prawa, o ile nie dojdzie do dobrowolnej ugody z władzą, która wydała odnośne zarządzenie. Odszkodowanie nie może obejmować utraconych zysków”). Podkreślić też należy, że niektóre przepisy wyłączeniowe ustala-

ły odszkodowanie w wysokości podwójnej wartości przedmiotu wyłączenia, jak np. przy impropriacji z art. 88 prawa górniczego.

Powyższe zasady odszkodowania nie mogą mieć zastosowania w obecnym ustroju polityczno-gospodarczym Polski. Poprzez przeprowadzenie reformy rolnej, znacjonalizowanie banków i upaństwowienie przedsiębiorstw kluczowych gałęzi gospodarki narodowej Państwo nasze wkroczyło zdecydowanie na drogę budowy socjalizmu, stało się państwem demokracji ludowej. Państwo demokracji ludowej jest państwem budującego się socjalizmu, jest formą dyktatury proletariatu.*) Dąży ono w oparciu o klasę robotniczą i drobno oraz średniorolnych chłopów do stopniowej likwidacji elementów kapitalistycznych. Polskie normy prawne muszą odpowiadać tym założeniom państwa demokracji ludowej, stają się wykładnikiem klasowego ujmowania zagadnień gospodarczych.

Te szkicowo wyżej nakreślone przesłanki znajdują swój wyraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie ustalenia norm szacunkowych dla nieruchomości

*) Z artykułu N. P. Farbierowa „Nowe momenty w rozwoju demokracji ludowej” — *Sowietskoje Gosudarstwo i Prawo* Nr 1 ex 1949 r.

ści, nabywanych w celu realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr 26 poz. 234). Nieruchomości omawiane w powyższym rozporządzeniu można by sklasyfikować według dwóch grup: 1) „u p r z y w i e j o w a n e j” w odniesieniu do nieruchomości, stanowiących własność drobno i średniorolnych chłopów lub służących celom społecznie pożądanym i 2) „k a p i t a l i s t y c z n e j” co do nieruchomości, stanowiących własność kapitalistów miejskich i wiejskich. Przepisy te ustalają odrębne normy odszkodowania dla obu tych grup nieruchomości.

Do grupy „u p r z y w i e j o w a n y c h” nieruchomości, zdaniem naszym, zaliczyć można:

- a) drobne i średnie gospodarstwa rolne,
- b) grunty miejskie pozostające pod uprawą rolną lub ogrodniczo-warzywniczą,
- c) grunty użytkowane na cele indywidualnego budownictwa mieszkaniowego,
- d) budynki małe do 10 izb oraz
- e) budynki przemysłowe i inne niepodlegające przymusowemu ubezpieczeniu od ognia.

Do grupy nieruchomości „k a p i t a l i s t y c z n y c h” należałoby zaliczyć:

- a) gospodarstwa rolne, których szacunek gruntów według cen ustalonych dla wykonania reformy rolnej przekracza sumę jednego miliona złotych oraz
- b) budynki miejskie powyżej 10 izb.

Bardziej szczegółowo sklasyfikowane zostaną rodzaje nieruchomości przy omawianiu poszczególnych przepisów rozporządzenia. Sposoby ustalenia szacunku tych nieruchomości nie są jednolite, są one zróżnicowane w zależności od rodzaju i przeznaczenia nieruchomości, stanu socjalnego właściciela, wielkości przedmiotu wywłaszczenia.

Cytowane wyżej rozporządzenie z dnia 3 czerwca 1950 r. składa się z trzech rozdziałów, obejmujących w I — normy szacunkowe dla nieruchomości rolnych, w II — dla nieruchomości nierolnych, w III — przepisy wspólne dla wszystkich nieruchomości i w tej też kolejności omówimy poszczególne przepisy tego rozporządzenia.

I. Nieruchomości rolne.

Rozporządzenie określa nieruchomość rolną, jako nieruchomość, będącą przedmiotem podatku gruntowego. Bliższe określenie tych nieruchomości mieścić się będzie w dekreście z dnia 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych (tekst jednolity Dz. U. R. P. Nr 40 poz. 198 ex 1947 r.). Art 4 tego dekretu w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 1 marca 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 16 poz. 100) ustala, że podatkowi gruntowemu podlegają g o s p o d a r s t w a r o l n e, przez które uważa się ogólny obszar gruntów, które są objęte wspólną g o s p o d a r -

k ą i położone w jednej gminie, a należą bądź do jednej osoby fizycznej lub prawnej, bądź do małżonków sądownie nierozłączonych i ich dzieci, prowadzących wspólne gospodarstwo domowe, albo stanowią współwłasność dwóch lub więcej osób fizycznych lub prawnych. Dodać należy, że zgodnie z art. 7 ust. 9 cyt. dekretu za specjalne działy gospodarstwa rolnego uważa się nasiennictwo, sadownictwo, ogrodnictwo, uprawę kwiatów, uprawę i zbiór roślin lekarskich, szkółki drzewek i krzewów, uprawę wikliny, chmielarstwo, jedwabnictwo, plantacje tytoniu, pszczelarstwo, łowiectwo, rybołówstwo, hodowlę ryb, połów i hodowlę raków, wydobywanie torfu, piasku, żwiru, kamieni, specjalnie rozwinięte: mleczarstwo, hodowlę bydła, koni, owiec i innych zwierząt użytkowych, hodowlę i tuczenie ptactwa domowego, hodowlę innych ptaków itp. Z brzmienia art. 4 i 15 dekretu z dnia 20 marca 1946 r. oraz §§ 53 i 55 rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 20 czerwca 1947 r. w sprawie wykonania dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 258) wynika, że za nieruchomość rolną w rozumieniu omawianego rozporządzenia z dnia 3 czerwca 1950 r. uważa się:

1. w gminach wiejskich: gospodarstwa rolne z wyłączeniem a) budynków wraz z należącymi do nich zabudowaniami ubocznymi, podwórzami i placami, niezwiązanych z gospodarstwem rolnym i b) budynków wraz z należącymi do nich zabudowaniami ubocznymi, podwórzami i placami, związanych wprowadzić z gospodarstwem rolnym, lecz stale użytkowanych w całości lub w przeważającej części na podstawie umowy najmu, bądź też użytkowanych na podstawie umowy dzierżawy, której przedmiotem są wyłącznie budynki, a nie gospodarstwo rolne, jako całość;

2. w gminach miejskich: grunty niezabudowane o obszarze ponad 5.000 m kw. użytkowane stale jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady i ogrody, jak również znajdujące się pod lasami lub wodami zamkniętymi, użytkowane dla celów hodowli ryb albo rybołówstwa. Z powyższych ustaleń wynika, że normy szacunkowe dla nieruchomości rolnych będą stosowane w zależności od charakteru nieruchomości zarówno do nieruchomości położonych w gminach wiejskich jak i miejskich.

Szacunek nieruchomości rolnych składa się z dwóch składników: z sumy wartości poszczególnych składników nieruchomości oraz z sumy wyrównawczej.

Wartość poszczególnych składników nieruchomości z wyłączeniem drzewostanów na gruntach leśnych, zadrzewienia na gruntach nieleśnych, szklarni, inspektów, zasiewów i upraw okopowych oraz budynków oblicza się na podstawie norm, wydanych dla ustalenia ceny sprzedażnej nieruchomości ziemskich

w wykonywaniu reformy rolnej. Normy powyższe określone są w instrukcji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 12 grudnia 1946 r. w sprawie ustalenia ceny sprzedażnej nieruchomości ziemskich i ich przynależności dla nabywców z mocy dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, zmienionej 10 maja 1950 r. za Nr UR/Z.VI.7/9/50 i uzupełnionej zarządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 28 grudnia 1949 r. w sprawie ustalenia stref ekonomicznych. Instrukcja pierwotna z dn. 12 grudnia 1946 r. opublikowana jest w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z 1947 r. Nr 1 poz. 7. W myśl powyższej instrukcji cenę sprzedażną użytków rolnych określa się w zależności od ich położenia w strefie ekonomicznej i od klasy ziemi. Zarządzenie z dn. 28 grudnia 1949 r. ustanawia cztery strefy ekonomiczne: miejską, podmiejską, wiejską i wiejską oddaloną — w zależności od dwóch czynników: odległości od miasta lub osiedla i wielkości miasta według liczby mieszkańców. Załącznik Nr 1 omawianej instrukcji ustala podział gruntów ornych, łąk, pastwisk i gruntów pod wodami na sześć klas, podając dokładne kryteria tego podziału. Inny załącznik (Nr 2) tej instrukcji ustalał różne ceny 1 ha w zależności od rodzaju użytku i klasy ziemi. Zmiana omawianej instrukcji z dnia 10 maja 1950 r. ustala jednolitą cenę dla wszystkich użytków rolnych w zależności od klasy ziemi, utrzymując nadal dotychczasowy podział na sześć klas. Tabela załączona do instrukcji (nowy załącznik Nr 2) podaje wartość 1 ha użytków rolnych (niezależnie od rodzaju) w granicach od 56.000 zł I-ej klasy w strefie miejskiej do 16.000 zł VI-ej klasy w strefie wiejskiej oddalonej, a 1 ha nieużytków w granicach od 12.000 zł do 8.000 zł. Klasyfikację i szacunek gruntów zgodnie z podanymi wyżej zasadami przeprowadza mierniczy, wyznaczony przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej lub inna osoba, posiadająca odpowiednie do tych czynności kwalifikacje, wyznaczona przez prezydium powiatowej rady narodowej, przy udziale przedstawiciela miejscowego koła gromadzkiego Związku Samopomocy Chłopskiej. W razie potrzeby może być powołany do tych czynności rzeczoznawca.

Jak wyżej podano, rozporządzenie ustala odmiennie niż przy wykonaniu reformy rolnej normy dla określenia szacunku: A) drzewostanów na gruntach leśnych i zadrzewienia na gruntach nieleśnych, B) szklarni i inspektów, C) zasiewów i upraw okopowych oraz D) budynków.

Ad A) Załączona do rozporządzenia instrukcja określa szczegółowo sposób ustalania wartości drzewostanów i zadrzewień, ustalając w zależności od wieku dwie grupy drzewostanów: powyżej i poniżej 40 lat. Szacunek drzewostanów powyżej 40 lat oblicza się na podsta-

wie ich wartości użytkowej, którą ustala się przez przemnożenie miąższości użytkowej drzewostanu przez cenę 1 m. sześć. drewna na pniu, wyliczoną dla danego drzewostanu (w oparciu o ceny obowiązujące w państwowym gospodarstwie leśnym). Szacunek drzewostanów poniżej 40 lat oblicza się w sposób podany w instrukcji w zależności od wartości drzewostanu na pniu, przypuszczalnej wartości na pniu użytku zrębowego szacowanego drzewostanu w wieku lat 40, kosztów upraw i wieku szacowanego drzewostanu.

Ad B) Szacunek szklarni i inspektów ustala się według powierzchni użytkowej pod szkłem. Wartość jednostki obliczeniowej zostanie ustalona przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego dla poszczególnych typów tych urządzeń.

Ad C) Zasiewy i uprawy okopowe szacuje się na podstawie kosztów poniesionych na te zasiewy, tj. kosztów uprawy roli, nawożenia, ziarna siewnego lub sadzeniaków oraz robót pielęgnacyjnych. W przypadku, gdy przejęcie nieruchomości wraz z dokonanymi zasiewami i uprawami nastąpiło po dniu 1 marca, wówczas wartość tych zasiewów i upraw przyjmuje się w wysokości 75% wartości określonego zbioru w danym roku w przeciętnych warunkach innych gospodarstw sąsiednich.

Ad D) Za wartość szacunkową, znajdujących się na nieruchomości rolnej, budynków mieszkalnych i zabudowań gospodarczych wraz z urządzeniami, stanowiącymi część składową tych budynków, przyjmuje się ich szacunek dokonany przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, a obowiązujący w dniu wezwania do zawarcia aktu kupna lub zamiany. Powyższą zasadę ustalania szacunku stosuje się do tych budynków, które — jak wyżej podano — są łącznie z gospodarstwem rolnym przedmiotem podatku gruntowego.

Drugim składnikiem ceny lub odszkodowania za nieruchomość rolną jest suma wyrównawcza (§ 10). Sumę tę oblicza się w następujący sposób: według wyżej podanych norm dla poszczególnych składników nieruchomości określa się wartość wszystkich gruntów, stanowiących gospodarstwo rolne sprzedawcy wzgl. wyłączonego i w zależności od ogólnej wartości wszystkich tych gruntów ustala się mnożnik według tabeli, załączonej do rozporządzenia (załącznik Nr 2). Szacunek nabywanych przez wykonawcę narodowych planów gospodarczych gruntów i drzew owocowych (obliczony według zasad dla poszczególnych składników nieruchomości) przemnożony przez ustalony mnożnik stanowi sumę wyrównawczą. Sposób obliczenia sumy wyrównawczej najlepiej zobrazuje podany niżej przykład: Gospodarstwo rolne właściciela obejmuje X ha gruntów, Y drzew owocowych oraz

budynki mieszkalne. Nabyciu podlega $\frac{1}{3}$ ogólnej powierzchni gruntów i $\frac{1}{2}$ Y drzew owocowych, znajdujących się na nabywanej części nieruchomości. Według norm podanych wyżej dla poszczególnych składników nieruchomości szacuje się $\frac{1}{3}$ X gruntów = A zł, $\frac{1}{2}$ Y drzew owocowych = B zł. Według tych samych zasad szacuje się wszystkie grunty X gospodarstwa rolnego i ustala się ich wartość np. na 125.000 zł., której to kwocie — na podstawie załącznika Nr 2 tabeli mnożników — odpowiada mnożnik 1,90. Wartość $\frac{1}{3}$ X gruntów oraz $\frac{1}{2}$ Y drzew owocowych mnoży się przez 1,90 ($(A+B)/x1,90$), a iloczyn otrzymany stanowi sumę wyrównawczą. Zgodnie z § 3 rozporządzenia cenę lub odszkodowanie za nabywaną nieruchomość dla wyżej podanego przykładu stanowi $A+B+(A+B/x1,90)$. Tabela podaje wysokość mnożników od 6 do 0,05, zmniejszających się stopniowo w miarę wzrostu wartości wszystkich gruntów właściciela. Przy ocenie wszystkich gruntów ponad jeden milion złotych nie stosuje się już mnożników i w tym przypadku cena nabycia odpowiada cenie sprzedażnej, stosowanej przez Państwo przy wykonywaniu reformy rolnej. Podany w rozporządzeniu sposób ustalania wysokości sumy wyrównawczej, zależnej od wartości podstawowych elementów gospodarstwa rolnego, tj: gruntów, odpowiada założeniom aktualnej polskiej polityki agrarnej i zasadzie klasowego uprzywilejowania małych i średniorolnych posiadaczy gospodarstw rolnych.

II. Nieruchomości nierolne.

Wszystkie inne nieruchomości nieobjęte rozdziałem I określone są jako „grunty budowlane” i „budynki miejskie”. Normy szacunkowe „miejskie” będą miały także zastosowanie do nieruchomości, położonych w gminach wiejskich, tj. w tych wszystkich przypadkach, gdy nieruchomości w tych gminach nie są przedmiotem podatku gruntowego. Na podstawie powołanego wyżej dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych i rozporządzenia wykonawczego z dn. 20 czerwca 1947 r. należy dojść do wniosku, że normy szacunkowe dla nieruchomości nierolnych stosowane będą:

1. na obszarze gmin miejskich do:

- wszelkiego rodzaju budynków lub innych zabudowań wraz z gruntami pod tymi budynkami lub zabudowaniami oraz z należącymi do nich podwórzami (dziejniacami), zieleńcami, kwietnikami, ogródkami, placami składowymi, przejściami, dojazdami itp. gruntami przylegającymi do budynków i zabudowań,
- gruntów niezabudowanych o powierzchni do 5.000 m kw. włącznie bez względu na rodzaj użytkowania,
- gruntów niezabudowanych o powierzchni ponad 5.000 m kw., jeżeli nie są stale

użytkowane jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady, ogrody, jak również, jeżeli nie są pokryte lasami lub wodami użytkowymi dla celów hodowli ryb albo rybactwa;

2. na obszarze gmin wiejskich do:

- niezwiązanych z gospodarstwem rolnym domów mieszkalnych (willi, domów letniskowych itp.) i innych budynków (handlowych, przemysłowych itp.) wraz z należącymi do nich zabudowaniami ubocznymi, podwórzami i placami,
- związanych z gospodarstwem rolnym budynków wraz z należącymi do nich zabudowaniami ubocznymi, podwórzami i placami, stale wynajmowanych w całości lub w przeważającej części, a składających się z więcej niż 4 izb lub wydzierżawionych oddzielnie od gospodarstwa rolnego.

Punktem wyjściowym dla ustalenia szacunku gruntów budowlanych jest wartość 1 ha najwyższej klasy gruntów rolnych w strefie miejskiej lub w strefie podmiejskiej w odniesieniu do osiedli do 15.000 mieszkańców (tj. w tych osiedlach, gdzie nie ma strefy miejskiej). Prezydium wojewódzkiej rady narodowej w oparciu o wartość 1 ha gruntu rolnego określa normy szacunkowe gruntów budowlanych. Normy te stosowane są do wszystkich gruntów budowlanych bez względu na położenie w obrębie miasta. W stosunku jednak do gruntów budowlanych, użytkowanych na cele indywidualnego budownictwa mieszkaniowego lub pozostających pod uprawą rolną lub ogrodniczo-warzywniczą rozporządzenie ustala wyższe normy szacunkowe, zależne od wielkości miasta lub osiedla według liczby mieszkańców w dniu 1 stycznia 1950 r. oraz położenia gruntu w mieście lub w osiedlu. Wyższe normy szacunkowe polegają na tym, że szacunek podstawowy, obliczony na podstawie 1 ha gruntów rolnych, zostaje podwyższony przez zastosowanie mnożnika, ujętego tabelarycznie w wysokości od 1,1 do 4,7. Najniższy mnożnik stosuje się do gruntów, jak wyżej podano, użytkowanych na cele indywidualnego budownictwa mieszkaniowego lub pozostających pod uprawą rolną albo ogrodniczo-warzywniczą, znajdujących się w strefie peryferyjnej miasta lub osiedla, liczącego do 5.000 mieszkańców, a najwyższy mnożnik 4,7 — do takichże gruntów w strefie śródmiejskiej w mieście ponad 500.000 mieszkańców. Podziału miasta na trzy strefy, peryferyjną, pośrednią i śródmiejską dokonują właściwe władze planowania zabudowy miast i osiedli. W świetle przepisów ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. R. P. Nr 14 poz. 130) czynności te wykonywać będzie prezydium właściwej rady narodowej.

Odmienne, niż przy szacowaniu budynków związanych z gospodarstwem rolnym, budynki miejskie wraz z urządzeniami, stanowiącymi część składową nieruchomości szacuje się według norm Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, obowiązujących w dniu 31 sierpnia 1939 r. Do ustalonego w ten sposób szacunku stosuje się mnożnik 120 lub 10 w zależności od przeznaczenia budynku. Mnożnik 120 stosuje się do budynków, zawierających nie więcej niż 10 izb, w tym najwyższej 2 izby użytkowe, w pozostałych przypadkach stosuje się mnożnik 10. Ten sposób obliczenia wartości i uprzywilejowania domków jedno lub dwurodzinnych (do 10 izb) jest konsekwencją przyjętej zasady również i do gruntów, użytkowanych na indywidualne budownictwo mieszkaniowe. To uprzywilejowanie wynika z klasowych zasad polityki, o której mówiliśmy wyżej.

Budynki przemysłowe i inne, które nie podlegają przymusowi ubezpieczenia od ognia, szacuje się na podstawie wyceny rzeczoznawców, powołanych w trybie rozporządzenia, wydanego na podstawie art. 36 ust. 2 dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. Wycena rzeczoznawców opierać się powinna na przeciętnych cenach wzniesienia takiego samego budynku z uwzględnieniem lokalnych kosztów materiałów budowlanych, robocizny i transportu. Rozporządzenie określa górną granicę kosztów wzniesienia 1 m sześć. budynku. Wartość ta stanowi tzw. wartość techniczną w odróżnieniu od wartości użytkowej, stosowanej do budynków miejskich, do których stosuje się mnożnik 10.

III. Przepisy wspólne dla wszystkich nieruchomości.

Wywłaszczenie, oparte na cyt. dekrety z dn. 26 kwietnia 1949 r. jest wywołane celami ogólnopaństwowymi — realizacją narodowych planów gospodarczych i nie może ono być źródłem bezpodstawnego lub spekulacyjnego wzbogacenia posiadacza nieruchomości. Z powyższego względu, w odniesieniu do nieruchomości, nabytych od Skarbu Państwa po dn. 9 maja 1945 r. (dacie ukończenia działań wojennych) rozporządzenie stanowi, że szacunek takiej nieruchomości wynosi cenę, za jaką nieruchomość została nabyta od Skarbu Państwa, oczywiście przy uwzględnieniu wzrostu tej ceny o wartość niezamortyzowanych nakładów lub obniżki o wartość normalnego zużycia lub zniszczenia. Konsekwencją tej zasady jest utrzymanie uprzywilejowania właściciela wywłaszczonej nieruchomości do nabycia od Skarbu Państwa innej nieruchomości na obszarze Ziemi Odzyskanych lub b. Wolnego M. Gdańska, o ile takie uprzywilejowanie służyło właścicielowi przy nabywaniu wywłaszczonej nieruchomości.

Niezależnie od norm szacunku, omówionych wyżej w cz. I-ej i II-ej, rozporządzenie przewiduje możliwość podwyższenia tego szacunku o 20% w przypadku, gdy właściciel otrzymuje jako nieruchomość zamienną dom jednorodzinny lub połowę domu dwurodzinnego, wybudowanego na gruntach wykonawcy narodowych planów gospodarczych, albo nieruchomość na Ziemiach Odzyskanych. Niezależnie od podwyższonego szacunku właściciel otrzymuje w tych przypadkach określoną kwotę na zagospodarowanie. Granicę tych kwot na zagospodarowanie określa dla każdego przypadku rozporządzenie. Przepis ten jest dalszym wyrazem zasady, wyrażonej w art. 30 omawianego dekretu. Wywłaszczenie, podejmowane dla realizacji narodowych planów gospodarczych, nie powinno w zasadzie obniżać ilości rolnych warsztatów produkcyjnych w Państwie. § 17 rozporządzenia stwarza dalszą zachętę dla przyjmowania nieruchomości zamiennych.

Normy szacunkowe nieruchomości mogą być powiększone lub zmniejszone na poszczególnych obszarach Państwa do 25% na podstawie, zatwierdzonej przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, decyzji prezydium wojewódzkiej rady narodowej. Podwyższenie szacunku może mieć miejsce tylko jeden raz albo o 20% na podstawie § 17, albo do 25% na podstawie § 18.

Dla ustalenia wartości prawa własności czasowej należy oszacować nieruchomość, zgodnie z wyżej podanymi normami, i ustalić ilość pełnych lat, pozostałych do wygaśnięcia tego prawa. Szacunek nieruchomości podzielony przez połowę ilości pełnych lat, pozostałych do wygaśnięcia prawa, stanowi wartość prawa własności czasowej.

Dla wyczerpania wszystkich przepisów rozporządzenia należy podnieść jeszcze obowiązek przeniesienia przez nabywcę wzgl. wywłaszczającego budynku, znajdującego się na nabywanej nieruchomości rolnej, a zbędnego dla potrzeb nabywcy. Koszty tego przeniesienia do granic pełnego szacunku budynku (według Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych) obciążają wykonawcę narodowych planów gospodarczych. Budynek może być przeniesiony na pozostałą niewywłaszczoną część nieruchomości właściciela albo na inną nieruchomość, stanowiącą jego własność, albo na nieruchomość osoby trzeciej za zgodą tejże, albo wreszcie na nieruchomość wykonawcy narodowych planów gospodarczych (np. przeznaczoną dla budownictwa mieszkaniowego).

IV. Tryb wypłaty odszkodowania.

Uzupełnieniem intencji ustawodawczych, omówionych w związku z cyt. rozporządzeniem w sprawie norm szacunkowych, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie trybu wypłaty odszkodowa-

nia za wyłączone nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 26 poz. 235). Podstawą wypłaty odszkodowania jest ostateczne orzeczenie o odszkodowaniu lub o zatwierdzeniu ugody co do wysokości odszkodowania. W ciągu 30 dni od dnia wydania orzeczenia wykonawca narodowych planów gospodarczych powinien zawiadomić bank finansujący inwestycje wykonawcy o ustaleniu odszkodowania, załączając jednocześnie urzędowo poświadczony odpis orzeczenia oraz zaświadczenie sądu co do ograniczonych praw rzeczowych na nieruchomości oraz innych praw, ujawnionych w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów. Wyłączony powinien przedstawić temuż bankowi zaświadczenie sądu, stwierdzające, że nieruchomość nie jest obciążona ograniczonymi prawami rzeczowymi i innymi prawami, ujawnionymi w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów, albo oświadczenia pisemne osób, którym przysługują te prawa, że zgadzają się na wypłatę odszkodowania. Brak tych dokumentów powoduje skutki złożenia odszkodowania do depozytu sądowego. Terminy wypłat odszkodowania są różne w zależności od wysokości odszkodowania. Odszkodowanie nie

przekraczające 500.000 zł. płatne jest w ciągu sześciu miesięcy od dnia orzeczenia. W przypadku, gdy odszkodowanie przekracza kwotę 500.000 zł. — suma 500.000 zł. płatna jest w ciągu 6 miesięcy, reszta zaś w ratach miesięcznych po 50.000 zł. wzgl. 25.000 zł. (w zależności od sumy odszkodowania.). Pomimo wyżej ustalonych terminów, może nastąpić przedterminowa wypłata odszkodowania, o ile suma z tej wypłaty ma być przeznaczona na cele społecznie pożądane, a mianowicie: na budowę domu mieszkalnego do 10 izb, na kupno od Skarbu Państwa gospodarstwa rolnego lub mienia nierolniczego, albo na uzasadnione gospodarcze potrzeby i inwestycje wyłączonego. Suma przedterminowej wypłaty nie może przekraczać kwot budowy, kupna lub inwestycji, wyżej omówionych.

Powyższe dwa rozporządzenia realizują klasowe podejście do zagadnienia odszkodowania i w konsekwencji zmierzają do stopniowej likwidacji elementów wielokapitalistycznych.

Tak ujęte zagadnienie odszkodowania odpowiada obecnym warunkom polityczno-gospodarczym Państwa.

KAROL POTRZOBOWSKI

Uprawnienia uczestników Społecznego Funduszu Oszczędnościowego

Ustawa z dnia 30 stycznia 1948 r. o obowiązku społecznego oszczędzania (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 10, poz. 74, Nr 36, poz. 256, Nr 52, poz. 415 oraz z 1949 r. Nr 7, poz. 42, Nr 21, poz. 136) nie miała bynajmniej na celu ustanowienia nowego obciążenia fiskalnego uczestników funduszu. „Przymusowy charakter ustawy nie może być jednak w żadnym wypadku rozumiany w ten sposób, że jest to jeszcze jeden podatek. Że tak nie jest świadczy o tym fakt, że ustawa nie przekreśla zupełnie indywidualnych interesów uczestników obowiązku oszczędzania, przewidując dla nich uprawnienia do uzyskania zarówno możliwości zwrotu wkładów jak i możliwości zaciągania pożyczek, ponadto należy zaznaczyć, że wkłady są oprocentowane“. (z przemówienia Ministra Skarbu na plenarnym posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego w dniu 28 stycznia 1948 r.).

W artykule niniejszym omówione zostanie zagadnienie uprawnień uczestników Funduszu A (prywatnego przemysłu, rzemiosła, handlu i usług) oraz Funduszu C (pracy najemnej).

Uprawnienia te podzielić możemy na następujące kategorie:

1. prawo do zwrotu wkładów i kupna renty dożywotniej,

2. prawo do zwolnienia lub zaliczenia wkładu na ściśle określone cele,

3. prawo do otrzymania pożyczki inwestycyjnej,

4. prawo do corocznego wycofywania 5% wkładu,

5. prawo do oprocentowania wkładu i zwrotu odsetek.

Prawo do zwrotu wkładu.

Całkowity zwrot wkładu następuje w razie śmierci uczestnika do rąk jego spadkobierców; do wniosku należy dołączyć akt zejścia uczestnika oraz dowody stwierdzające prawa do spadku. Jeżeli zmarły był uczestnikiem Funduszu A, wypłata nastąpi jednorazowo, gdy wkład nie przekracza 100.000 zł. Jeżeli wkład oszczędnościowy przekracza 100.000 zł., natychmiastowej wypłacie podlega 100.000 zł. w roku następnym nie więcej niż 200.000 zł. a po upływie tego roku reszta. Całkowity zwrot może nastąpić również z chwilą ukończenia przez uczestnika 65 lat życia lub utracenia zdolności do pracy, o ile uczestnik nie posiada dostatecznych środków utrzymania; na żądanie uczestnik może otrzymać rentę dożywotnią. W obu tych wypadkach do zgłoszenia należy załączyć

dowód ukończenia 65 lat życia lub zaświadczenie lekarza urzędowego o utracie zdolności do pracy oraz zaświadczenie właściwej rady narodowej o braku dostatecznych środków utrzymania.

W razie likwidacji osoby prawnej cały jej wkład podlega zarachowaniu na dobro wspólników, udziałowców lub akcjonariuszy stosownie do udziału, w którym uczestniczą przy likwidacji. Zarachowanie następuje w formie wpisu do księżeczki oszczędnościowej i nie powoduje zmniejszenia obowiązku społecznego oszczędzania właściciela księżeczki z tytułu jego uczestnictwa w SFO.

Częściowy zwrot wkładu ma miejsce w następujących przypadkach:

a) w razie śmierci członka najbliższej rodziny, pozostającego we wspólnym gospodarstwie lub na utrzymaniu uczestnika — do 50.000 zł. — nie wyżej jednak połowy wkładu;

b) w razie narodzin dziecka uczestnika — ryczałt 25.000 zł., nie wyżej połowy wkładu; w wyjątkowych wypadkach uzasadnionych nadzwyczajnymi wydatkami zwrot może być podwyższony do 50.000 zł.;

c) w razie ślubu uczestnika lub jego dziecka — 50.000 zł. — nie wyżej połowy wkładu;

d) w razie trwałej niezdolności do pracy uczestnika lub członka jego najbliższej rodziny spowodowanej kalectwem lub nieuleczalną chorobą — 50.000 zł. — nie wyżej połowy wkładu;

e) w razie utrzymywania dzieci w szkole poza miejscem zamieszkania — 4.000 zł. miesięcznie na każde dziecko uczące się; przepis ten nie ma zastosowania wobec uczestników Funduszu A. Jeżeli uczestnik sam się uczy poza miejscem zamieszkania, nie przysługuje mu prawo do zwrotu wkładu.

Zauważyć należy, że łączna wysokość sum zwróconych w ciągu roku oszczędności nie może przekraczać 50.000 zł. ani połowy wkładu oszczędnościowego. Za wkład oszczędnościowy uważać należy każdorazowy stan oszczędności w chwili powzięcia decyzji o przyznaniu zwrotu. Uprawnienia do uzyskania zwrotu, nie mające pokrycia w roku bieżącym, przesuwają się na rok następny.

Do wniosku o zwrot wkładu należy dołączyć dowody urzędowe, stwierdzające fakty, uzasadniające zwrot. Dowody te wymienione są w § 30 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 12 marca 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 106) oraz w okólniku Ministra Skarbu z dnia 2 grudnia 1948 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 99, poz. 457). Są to:

a) w razie śmierci członka najbliższej rodziny — akt zejścia wraz z dowodem pokrewieństwa (odpowiednie akty stanu cywilnego). Za członków najbliższej rodziny uważa się małżonka, rodziców i dzieci uczestnika, pozostających z nim we wspólnym gospodarstwie domowym lub na jego utrzymaniu; fakt ten

winien być stwierdzony zaświadczeniem właściwej rady narodowej;

b) w razie narodzin dziecka — akt urodzenia dziecka oraz (jeżeli uczestnik domaga się kwoty wyższej niż 25.000 zł.) rachunek lekarza lub szpitala;

c) w razie małżeństwa uczestnika lub jego dziecka — odpowiedni akt małżeństwa;

d) w razie trwałej niezdolności do pracy — zaświadczenie lekarza urzędowego, stwierdzające utratę zdolności do pracy, spowodowanej kalectwem lub nieuleczalną chorobą;

e) w razie utrzymywania dzieci w szkole poza miejscem zamieszkania — dowód zameldowania dziecka i zaświadczenie zakładu naukowego.

Decyzje w sprawach zwrotu wkładów wydają urzędy skarbowe lub rewizyjne, jako zbiornice PKO (obecnie kompetencje urzędów skarbowych i rewizyjnych przejęły odpowiednie wydziały, oddziały lub referaty rad narodowych jako terenowych organów jednolitej władzy państwowej). Od decyzji powyższych przysługuje odwołanie w ciągu 2 tygodni od daty doręczenia do Banku Inwestycyjnego, który rozstrzyga ostatecznie.

Prawo do zwolnienia lub zaliczenia wkładu.

Zwolnienie części wkładu oszczędnościowego następuje na podstawie decyzji Banku Inwestycyjnego, o ile środki pieniężne mają być przeznaczone przez uczestnika na pokrycie jego zobowiązań z tytułu nakładów uprawniających do złożenia wniosku o zwolnienie. Spis powyższych nakładów ustalić ma Rada Ministrów w drodze uchwały powziętej na wniosek Przewodniczącego PKPG (uchwała taka do chwili obecnej nie została wydana). Spis ustalony będzie odrębnie dla uczestników poszczególnych Funduszy i obejmować będzie w zależności od potrzeb i możliwości rynkowych między innymi budowę oraz nabycie środków i urządzeń przemysłowych, zakupy maszyn, narzędzi, udziałów w spółdzielniach wytwórczych, maszynowych, zakupy niektórych dóbr konsumpcyjnych. Wnioski o zwolnienie wkładu należy składać do Banku Inwestycyjnego za pośrednictwem właściwego urzędu skarbowego.

Uczestnikom Funduszu przysługuje prawo odliczania od kwoty wkładu oszczędnościowego składek wniesionych z tytułu specjalnych umów ubezpieczenia na życie. Zasady odliczeń ustalone zostały w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 12 sierpnia 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 301) oraz w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 5 lutego 1949 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 23).

Specjalnymi umowami ubezpieczenia na życie są umowy zawierane przez uczestników SFO z zakładami ubezpieczeń w celu zapewnienia sobie kapitału lub renty na starość, bądź na wypadek inwalidztwa, albo w celu zapew-

nienia rodzinie kapitału lub renty po swojej śmierci, bądź wreszcie w celu zapewnienia za swego życia renty okresowej zstępnym na pokrycie kosztów wykształcenia fachowego. Łączna suma ubezpieczenia uczestnika SFO nie może przekroczyć 3.000.000 zł.

Specjalne umowy ubezpieczenia na życie zawarte być mogą albo bezpośrednio w zakładzie ubezpieczeń, albo też za pośrednictwem urzędu skarbowego (rewizyjnego) jako zbiornicy PKO. Uczestnik Funduszu A, dokonując wpłaty na SFO, może równocześnie zlecić urzędowi skarbowemu (rewizyjnemu) przekazanie części lub całości wpłaty do zakładu ubezpieczeń tytułem składki ubezpieczeniowej. Uczestnik Funduszu C może takie zlecenie złożyć swemu pracodawcy, który ma obowiązek przekazania należnych kwot zakładowi ubezpieczeń z równoczesnym dołączeniem spisu pracowników i wysokości potrąconych im kwot.

Prawo do otrzymania pożyczki inwestycyjnej.

Uczestnictwo w SFO uprawnia do otrzymania pożyczki inwestycyjnej, jeżeli a) uczestnik całkowicie wpłacił wkłady, należne do dnia zgłoszenia wniosku, b) inwestycja, dla dokonania której pożyczka jest przeznaczona, została objęta państwowym planem inwestycyjnym i odpowiada wymogom technicznym. Tryb udzielania pożyczek, sposób zabezpieczenia, spłaty itp. ustalić ma rozporządzenie Ministra Finansów, które dotychczas nie ukazało się. Do czasu wydania tego rozporządzenia Bank Inwestycyjny lub instytucja przez niego upoważniona może za zezwoleniem Ministra Finansów udzielać pożyczek w ramach Państwowego Planu Inwestycyjnego na warunkach obowiązujących przy udzielaniu tych pożyczek.

Prawo do wycofywania 5% wkładu.

Uczestnicy Funduszu mogą corocznie, poczynając od roku 1949, wycofywać 5% wkładu obliczonego na koniec poprzedniego roku ka-

lendarzowego. Kwoty nie wycofane przenosi się na wolny rachunek oszczędnościowy, z którego wypłata może nastąpić w każdym czasie.

Prawo do oprocentowania wkładu i zwrotu odsetek.

Wkłady oszczędnościowe oprocentowane są w wysokości 2% rocznie. Osoby fizyczne otrzymują zwrot odsetek w formie premii ubezpieczeniowej na wypadek śmierci. Taryfa świadczeń pośmiertnych będzie ustalona corocznie przez Ministra Finansów na wniosek PKO i ogłaszana w Monitorze Polskim. Do chwili obecnej ukazało się zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 września 1949 r. (Mon. Pol. Nr A80, poz. 988), ustalające zasady wypłacania premii spadkobiercom uczestników SFO, zmarłych w 1949 r. Zarządzenie to stanowi, iż w wypadku śmierci uczestnika SFO spadkobiercy jego otrzymują premię w wysokości od 14 do 100 zł (w zależności od wieku zmarłego) za każdy 1 zł odsetek, figurujących w dniu 31.XII.1948 r. na koncie oszczędnościowym. Kwota maksymalna nie może przekroczyć 100.000 zł. Premie wypłaca PKO, (Dział Ubezpieczeń Osobowych) przy czym wnioski o wypłatę należy składać do terenowych oddziałów PKO. Do wniosku załączyć należy a) odpis konta oszczędnościowego uczestnika SFO, wydany przez urząd skarbowy (rewizyjny), b) akt zejścia z podaniem wieku zmarłego, c) dowód stwierdzający uprawnienia spadkowe, zgłaszających się. Uprawnienia małżonka, dzieci i rodziców zmarłego może poświadczyć rada narodowa; uprawnienia dalszych spadkobierców winny być udowodnione postanowieniem sądu o stwierdzeniu praw do spadku.

Osoby prawne otrzymują odsetki przy wycofaniu, zwrocie i innych wypłatach z książeczki. Odsetki nie podjęte przez osoby prawne przenosi się na wolny rachunek oszczędnościowy.

LEONARD SZYMANKIEWICZ

Odpowiedzialność pracodawcy za wypłacone zasiłki rodzinne

(Artykuł dyskusyjny).

Ubezpieczenia rodzinne są nowym, dużym osiągnięciem świata pracy, możliwym do zrealizowania w ustroju państwowym, popierającym i otaczającym opieką ludzi pracy.

Dwuletni prawie okres od wprowadzenia w życie dekretu o ubezpieczeniu rodzinnym wykazał ogromną doniosłość tego ubezpieczenia jako narzędzia polityki społecznej, zmierzającej ku lepszej przyszłości klasy pracującej, drogą sprawiedliwego podziału dochodu społecznego.

Przepisy dekretu o ubezpieczeniu rodzinnym są konsekwentnie powiązane z wcześniejszymi normami, regulującymi inne rodzaje ubezpieczeń społecznych i są oparte na podobnych zasadach.

Są one proste i przejrzyste, a jednak stosowanie ich w praktyce przez ubezpieczalnie powoduje częste zatargi z pracodawcami i pracownikami.

Bez wątpienia główną przyczyną tego jest nowość przepisów i niewyrobinienie dotychczas

właściwej praktyki w ich stosowaniu. Jedną z poważniejszych przyczyn tego stanu jednakże jest niewłaściwa interpretacja tych przepisów przez ubezpieczalnie społeczne.

Zwłaszcza niesłuszna jest interpretacja przepisów, które mają na względzie wzajemną współpracę ubezpieczalni z zakładami pracy w wypłacie zasiłków rodzinnych, a które ubezpieczalnie chcą rozumieć i stosować w ten sposób, żeby całkowitą odpowiedzialność za wypłatę zasiłków przerzucić na zakłady pracy.

Tego rodzaju tendencje ubezpieczalni są powodem sporów między zakładami pracy a ubezpieczalniami, zwłaszcza co do odpowiedzialności za straty, powstałe z wadliwego wypłacania zasiłku.

Zakłady pracy, którym rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16 stycznia 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4. poz. 32) powierzyło przejściowo wypłatę tych zasiłków — utrzymują, że **nie ponoszą odpowiedzialności**, za straty powstałe wskutek nieprawidłowego wypłacenia zasiłku rodzinnego w wypadkach niezawinionych przez pracodawcę, a więc w przypadkach wypłaty zasiłku w dobrej wierze na podstawie dowodów i zaświadczeń o stanie rodzinnym pracownika, o ilości dzieci będących na jego utrzymaniu, wystawionych przez komitety domowe i gminy oraz na podstawie zaświadczeń szkolnych.

Zakłady twierdzą, że nie mając ani uprawnień, ani możliwości faktycznych ustalania prawdziwości tego rodzaju dowodów — nie mogą ponosić odpowiedzialności materialnej za wypłatę zasiłków, dokonanych na podstawie takich dowodów w dobrej wierze.

Ubezpieczalnie, przeprowadzając okresową kontrolę zakładów pracy z reguły kilka miesięcy po wypłacie zasiłków, częstokroć kwestionują te dowody jako nieodpowiadające prawdzie w swej treści i kwotami tak wypłaconych zasiłków rodzinnych obarczają zakłady pracy. Ubezpieczalnie bowiem stoją na stanowisku, że nieprawidłowe wypłaty tego zasiłku **stanowią stratę wyłącznie pracodawcy**, przeto dochodzenie jej od pracowników pozostawiają trosce i staraniu pracodawcy.

Ponadto kwotami nieprawidłowo wypłaconych zasiłków rodzinnych ubezpieczalnie obciążają konto pracodawcy, traktując je jako zaległość składkową i ściągają od pracodawcy wraz z %% zwłoki w trybie administracyjnym.

Stanowisko swoje ubezpieczalnie opierają na tym, że zasiłki te wypłacone zostały ze składek ubezpieczeniowych.

Wobec nieuznania przez ubezpieczalnie wypłaty tego zasiłku, Zakłady pracy winne są jej odpowiedzialną kwotę składek, za które odpowiadają wobec ubezpieczalni i które podlegają egzekucji administracyjnej.

Czy w świetle obowiązujących przepisów tego rodzaju stanowisko prawne i praktyka ubezpieczalni są słuszne i uzasadnione?

Wydaje się, iż nie dadzą się one pogodzić z obowiązującymi normami prawa, a w szczególności z przepisami dekretu o ubezpieczeniu rodzinnym i ustawy o ubezpieczeniu społecznym, z następujących względów:

stosownie do art. 7 dekretu z dn. 28.10.1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 66 poz. 414) o ubezpieczeniu rodzinnym, który określa obowiązki ubezpieczalni w związku z wprowadzeniem tego ubezpieczenia, ustawodawca wkłada na ubezpieczalnie między innymi, obowiązek „**ściąganie wszelkiego rodzaju należności z tytułu wykonania dekretu niniejszego**“.

W dalszym zdaniu tegoż artykułu ustawodawca wskazał, że w zakresie powyższym stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym. Tą zaś ustawa w art. 214 najwyraźniej wymienia, od kogo ubezpieczalnia winna dochodzić strat i żądać zwrotu „**mylnie wypłaconych świadczeń pieniężnych**“.

Mianowicie art. 214 głosi, że w wypadkach, „**gdy prawo do świadczeń już nie istnieje lub też wcale nie istniało**“ ubezpieczalnie winny dochodzić strat od osoby, która „**nieprawnie korzystała ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów**“.

Na tle tych ogólnych dyspozycji i zgodnie z nimi ustawodawca bliżej określił obowiązki ubezpieczalni co do ściągania nieprawnie pobranych zasiłków rodzinnych w ust. 1 art. 13 cyt. dekretu wskazując *expressie verbis* osobę odpowiedzialną, do której winna ubezpieczalnia zwrócić się z akcją odszkodowawczą. Jest nią „**osoba, która pobrała bezprawnie zasiłki rodzinne**“ i ona obowiązana jest do ich zwrotu“.

Ponadto w ust. 3 tegoż art. 13 cytowanego dekretu ustawodawca przepisuje tryb postępowania przy egzekwowaniu takich należności. Jest to tryb administracyjny, właściwy dla ubezpieczalni i realizowany przez nią drogą decyzji „**w sprawie zwrotu bezprawnie pobranych zasiłków**“ — stanowiącej tytuł wykonawczy w postępowaniu przymusowym w administracji.

Postępowanie wyżej przypisane jest konsekwentnie i logicznie powiązane z przyjętym trybem ściągania należności z tytułu wszelkich innych świadczeń ubezpieczeniowych.

Ten sam przeto tryb ustawodawca zastosował przy świadczeniach rodzinnych z tej racji, że świadczenia te są świadczeniami ubezpieczalni a nie pracodawcy. Pracodawca jedynie wyłącza ubezpieczalnie w ich wypłacie.

W świetle więc wyżej przytoczonych przepisów obarczanie przez ubezpieczalnie pracodawcy odpowiedzialnością za straty i przerzucanie nań obowiązku windykowania strat z niepraw-

nie pobranych zasiłków rodzinnych w wypadkach niezawinionych przez pracodawcę, zwłaszcza obowiązków, ciężących ustawowo na ubezpieczalni i których ubezpieczalnia, przy istniejącym stanie prawnym, ani przekazać, ani tym bardziej narzucić komu innemu nie jest władna, — nie da się usprawiedliwić.

Poza tym, tryb windykowania strat, jaki ubezpieczalnia pragnie narzucić pracodawcom, byłby nie tylko w jawnej sprzeczności z przepisami dekretu o ubezpieczeniu rodzinnym z powodów wyłuszczonych, lecz ponadto narażałby pracodawcę na wiele trudności natury faktycznej i prawnej z następujących względów:

Przede wszystkim zmusza on pracodawcę do procesowania się z własnymi pracownikami w interesie ubezpieczalni.

Z punktu widzenia socjalnego takie procesy są wysoce niepożądane i stały by się powodem ciągłych zadrażeń między pracodawcami a pracownikami.

Ponadto, na wypadek opuszczenia zakładu pracy przez pracownika lub jego śmierci — pracodawca uwięziony będzie w długotrwały proces, często bez możliwości powetowania strat.

Przede wszystkim zaś w procesach odszkodowawczych, toczących się według prawa i procedury sądów cywilnych, pracodawca narażony będzie na przegranie tych procesów w wypadkach zawsze możliwych pomyłek ze strony kontrolerów ubezpieczalni, kwestionujących dowody, na podstawie których wypłacono zasiłek.

Nie jest wykluczone również, że w jakimś konkretnym wypadku może się okazać, iż stwierdzenie przez ubezpieczalnię bezprawności wypłaty zasiłku jest niesłuszne i wobec tego pracodawca obciążony zwrotem zasiłku, nie miałby możliwości zaspokoić swe zwrotne roszczenia.

W tych wypadkach ponadto byłoby osobliwością procesową, że kto inny (ubebezpieczalnia) kwestionuje i ustala prawdziwość dowodów, a kto inny (pracodawca) ponosi ryzyko procesowe tych ustaleń.

Na tle takiej praktyki wytworzyłby się stan ciągłej wojny pracodawców z pracownikami i ubezpieczalnią.

Przypisując w cyt. dekrete tryb windykowania tych strat w drodze administracyjnej i powierzając te sprawy w ręce ubezpieczalni, ustawodawca chciał zwolnić od powyższych trudności zakłady pracy, których ustawowym zakresem działania jest wytwórczość, a nie procesowanie się z własnymi pracownikami.

Również przeto i z tych względów stanowisko ubezpieczalni jest błędne.

Pozostaje jeszcze do rozważenia kwestia, czy i w jakich warunkach pracodawca odpowiada wobec ubezpieczalni z tytułu wypłaty zasiłków rodzinnych.

Odpowiedzialność taka zachodzi w wypadkach stwierdzonej winy po stronie pracodawcy i świadomego współdziałania jego z pracownikiem przy wypłacie nieprawnie pobranych zasiłków.

Zgodnie więc z przepisem art. 13 ust. 2 cyt. dekretu pracodawca odpowiada tylko wyjątkowo. Sprowadza się ten wyjątek do wypadku zawinonego przez pracodawcę **udzielenia nieprawdziwych danych i przyczynienia się** tym do bezprawnej wypłaty zasiłku.

Wyjątkowy ten przepis ustanawiający — w wypadku w nim przewidzianym — solidarną odpowiedzialność pracodawcy i pracownika, potwierdza tylko omówioną wyżej regułę, że w zasadzie i poza tym wyjątkiem odpowiedzialność wobec ubezpieczalni za nieprawnie pobrany zasiłek **spada wyłącznie na bezpośredniego sprawcę tego, tj. na pracownika.**

Przepis ów jest wyjątkowy i nie da się interpretować rozciągliwie. Skoro więc w wypadkach niezawinionych pracodawca nie odpowiada za wypłatę zasiłku, to czy zasadnie i prawnie ubezpieczalnia, kwotami tak wypłaconego zasiłku, obciążają konto pracodawców. Wprawdzie ubezpieczalnia w tym wypadku czyni pracodawcę odpowiedzialnym pozornie nie za stratę powstałą ze złe wypłaconego zasiłku, lecz za składki rzekomo nie wpłacone, ale obciąża go składkami w sumie ściśle odpowiadającej tej stracie i to bez wydania w tym względzie orzeczenia, a jedynie powiadamiając pracodawcę o tym fakcie.

Należy więc z kolei rozważyć, czy obowiązujące przepisy upoważniają ubezpieczalnię do takiej praktyki.

Ustawodawca, stanowiąc w art. 7 cyt. dekretu o posiłkowym stosowaniu ustawy scaleniowej w kwestiach ubezpieczeń rodzinnych, miał na względzie bez wątpienia, również i przepisy wykonawcze, odnoszące się do tej ustawy, a bliżej określające obowiązki ubezpieczalni w zakresie wymiaru i poboru składek ubezpieczeniowych.

Przepisy te, zawarte w rozporządzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 28 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 103 poz. 818) o sposobie dokonywania zgłoszeń w zakresie ubezpieczeń społecznych, uiszczania składek i kontroli czynności pracodawców — w § 41 — stanowią, że ubezpieczalnia obowiązana jest wydać orzeczenie z pouczeniem o środkach prawnych w przypadkach, gdy stwierdza „**inną podstawę wymiaru składek odmiennie od oceny zawartej w zgłoszeniu**”.

Skoro ubezpieczalnia obciąża pracodawcę w wypadkach wyżej omówionych — za składki niedopłacone — czyni to na podstawie nieuznania wypłaty zasiłków nieprawnie wypłaconych.

Nieuznane więc zasiłki są podstawą tego obciążenia konta, a nie deklaracja składek złożo-

na przez pracodawcę. W takim razie, w myśl powołanego przepisu § 41 cyt. rozporządzenia ubezpieczalnia obowiązana jest wydać formalne orzeczenie z pouczeniem o środkach prawnych.

Wbrew temu nakazowi ubezpieczalnia nie wydaje orzeczenia w takich wypadkach, a powiadamia jedynie pracodawcę o obciążeniu jego konta.

Nie można więc takiej praktyki uznać za słuszną.

Z drugiej strony, skoro pracodawca wypłaca zasiłki rodzinne na podstawie zlecenia, to wypłata w ramach tego zlecenia czyniona jest z pieniędzy, na rachunek i ryzyko zlecniodawcy, tj. ubezpieczalni. Koszta wykonania zlecenia, zgodnie z przepisami o zleceniu, pokryć winna ubezpieczalnia, a nie pracodawca (art. 508 KZ).

W tym wypadku sumy wypłaconych zasiłków pokryły odpowiednią część należnych składek ubezpieczeniowych, gdyż pracodawca uprawniony jest do ich zaliczenia na składki (§ 5 cyt. rozporządzenia z 16.1.48 r.).

Straty spowodowane nieprawidłowo wypłaconym zasiłkiem, w wypadkach niezawinionych przez pracodawcę, mogą być wynikiem co najwyżej wadliwie wykonanego zlecenia. Rozszczenia więc z tego tytułu winna ubezpieczalnia dochodzić od pracodawcy w trybie procesowym, nie zaś administracyjnie. I z tych przeto względów obciążenie konta pracodawcy w takich okolicznościach, oraz ściąganie od niego należności za nieprawnie wypłacone zasiłki administracyjnie, jest nieuzasadnione.

Ale przede wszystkim, — jak już wspomniano — wypłacone zasiłki pracodawca ma prawo, zgodnie z § 5 cyt. rozporządzenia z 16.1.48 r. zaliczać na poczet należności z tytułu składek za wszystkie rodzaje ubezpieczeń. Zaliczenie to następuje na podstawie listy wypłat zasiłków i deklaracji składek.

Zaliczenie to jest w pojęciu prawa potrąceniem. Wypłacony zasiłek jest wierzytelnością, zaś składkę ubezpieczeniową są długiem pracodawcy wobec ubezpieczalni.

Skoro obydwie należności są wymagalne i zaskarżalne — dłużnik może dokonać potrącenia w myśl art. 254 KZ.

Zgodnie zaś z przepisem § 2 art. 254 KZ, gdy dłużnik oświadczy wierzycielowi, iż korzy-

sta z prawa potrącenia, wówczas obie wierzytelności uznać należy za wzajemnie umorzone. Pracodawca w danym wypadku takie oświadczenie czyni przez złożenie listy wypłat zasiłków i deklaracji składek. Obciążenie więc konta pracodawcy należnościami, z mocy prawa umorzonymi, jest bezprawne.

Z tych wszystkich względów obciążanie pracodawcy stratami powstałymi wskutek nieprawnie wypłaconych zasiłków, w wypadkach przez niego niezawinionych, obciążanie z tego tytułu konta pracodawcy i ściąganie tych należności w trybie administracyjnym jest nieuzasadnione i sprzeczne z obowiązującymi przepisami.

Jakie więc w świetle obowiązujących przepisów winno być postępowanie ubezpieczalni — odnośnie egzekwowania nieprawnie pobranych zasiłków rodzinnych w wypadkach niezawinionych przez pracodawców?

Wyda się, że ubezpieczalnia obowiązana jest dochodzić zwrotu tych należności sama, wprost od pracowników i w trybie administracyjnym, a kwotami tymi uznać pracodawcę z tytułu składek.

Zagadnienie odpowiedzialności pracodawców za nieprawidłową wypłatę zasiłków rodzinnych zostało omówione dość szczegółowo z uwagi na aktualność i ważność tej kwestii dla zakładów pracy w stosunkach do ubezpieczalni i własnych pracowników.

Trafna interpretacja istniejących przepisów o ubezpieczeniu rodzinnym i prawidłowe stosowanie tych przepisów zdoła zapobiec trudnościom i zakłóceniom w wypłacie tych zasiłków oraz uchroni zakłady pracy od zbędnych procesów z pracownikami, a ze strony ubezpieczalni od obciążeń, które sięgają setki milionów złotych w całym kraju i stanowią niepożądaną, szkodliwą gospodarczo, akcję pozbawiania zakładu pracy zaplanowanych środków obrotowych.

Rozważanie możliwie wszechstronne tego zagadnienia mogłoby przyczynić się do ustalenia właściwej praktyki ubezpieczalni oraz słusznej wykładni omawianych przepisów, przeto dalsza dyskusja w tym przedmiocie jest ze wszechmiar pożądana.

W celu uniknięcia opóźnień w wysyłce PPK „Ruch” prosi P T Prenumeratorów o wpłacanie należności za prenumeratę najpóźniej do dnia 20 każdego miesiąca poprzedzającego miesiąc prenumeraty.

Wszystkie wpłaty, które będą nadane na PKO lub pocztą po dniu 20, będą automatycznie zaliczane na prenumeratę o jeden miesiąc później.

Za datę nadania wpłaty uważa się datę stempla pocztowego na pokwitowaniu.

ADMINISTRACJA

Przegląd ustawodawstwa gospodarczego

za czas od dnia 20 maja do 20 czerwca 1950 r. (Dz. U.R.P. N-ry 22 — 24 (z uwzględnieniem uchwał, zarządzeń, instrukcji i okólników ogłoszonych w Monitorze Polskim, Biuletynie PKPG i Dziennikach Urzędowych).

USTRÓJ WŁADZ PAŃSTWOWYCH

Nr A-57 Monitora Polskiego zawiera szereg aktów wykonawczych do ustawy z dn. 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej — (Vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 5 (23 str. 115):

Poz. 651 — uchwałę Rady Państwa z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie tymczasowego ramowego regulaminu obrad narodowych. Regulamin zawiera przepisy ogólne dotyczące sposobu i terminów zwoływania sesji zwykłych i nadzwyczajnych oraz uprawnienia Przewodniczącego obrad i sekretarza, określa obowiązki członków rady oraz ustala tryb obradowania i sposób sporządzania protokołów.

Poz. 652 — uchwałę Rady Państwa z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie tymczasowych wytycznych dla powoływania i działalności komisji rad narodowych. Rady Narodowe powołują komisje stałe dla poszczególnych dziedzin swojej działalności oraz w miarę potrzeby komisje niestałe dla ściśle określonych różnych zadań. Komisje są pomocniczymi organami rady narodowej i nie mogą bezpośrednio wydawać zarządzeń organom wykonawczym ani innym urządzeniom i instytucjom. W razie potrzeby komisje winny się zwracać do rady narodowej lub do jej prezydium z wnioskami o wydanie odpowiednich zarządzeń. Uchwała określa tryb urzędowania komisji, zakres działania komisji stałych oraz określa, jakie komisje stałe przy jakich radach narodowych powinny być powołane.

Poz. 653 — uchwałę Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 1 w sprawie pierwszej sesji rad narodowych. Instrukcja stanowi, że do czasu przeprowadzenia wyborów działają nadal rady narodowe dotychczasowe, stosując przepisy powołanej wyżej ustawy. Dotychczasowy przewodniczący każdej z rad narodowych zwołuje pierwszą sesję według terminarza, który ustali Prezydium Rządu za zgodą Prezydenta Rzeczypospolitej jako Przewodniczącego Rady Państwa. Instrukcja zawiera przepisy co do sposobu zwołania i porządku obrad pierwszej sesji. Zadaniem pierwszej sesji jest między innymi wybór Prezydium.

PLANOWANIE

W nr. A-64 Monitora Polskiego pod poz. 752 opublikowano uchwałę Prezydium Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 1950 r. w sprawie kontroli zużycia drewna i ochrony materiałów drzewnych przed marnotrawstwem. W myśl uchwały Minister Leśnictwa powoła w ramach Państwowej Centrali Drzewnej „Paged“ Komórkę organizacyjną, która będzie uprawniona do badania właściwego zużycia drewna we wszystkich jednostkach gospodarki uspołecznionej jak również do badania zapotrzebowań na drewno.

Nr A-70 Monitora Polskiego pod poz. 813 przynosi uchwałę Rady Ministrów z dn. 31 maja 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 7 w sprawie zakresu spraw objętych terenowymi planami gospodarczymi oraz trybu składania projektów tych planów. Terenowe plany gospodarcze sporządzone jako plany wieloletnie, roczne i kwartalne dla poszczególnych obszarów określają w ramach narodowego planu gospodarczego zadania przedsiębiorstw, zakładów i instytucji w zakresie właściwości rad narodowych. Uchwała wskazuje, co ma być objęte pla-

nami terenowymi w poszczególnych dziedzinach tj. przemysłu, rolnictwa, budownictwa, transportu samochodowego, obrotu towarowego, urządzeń kulturalnych i socjalnych, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz określa sposób sporządzania i zatwierdzania planów.

W nr. 8 Biuletynu PKPG pod poz. 112 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 12 kwietnia 1950 r. zmieniające zarządzenie z dnia 30 maja 1949 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania Planu Inwestycyjnego na rok 1950. Zmiana dotyczy źródeł finansowania w dziale rolnictwa. Patrz „Organizacja Urzędów” — Wojewódzkie Komisje Planowania Gospodarczego.

PRZEMYSŁ

W nr. A-65 Monitora Polskiego pod poz. 765 opublikowano uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 11 maja 1950 r. w sprawie jakości produkcji. Stosownie do uchwały w każdym należącym do gospodarki uspołecznionej przedsiębiorstwie produkcyjnym jak również w jednostkach organizacyjnych podległych bezpośrednio ministrowi tworzone będą komórki kontroli technicznej. W innych przedsiębiorstwach komórki takie mogą być tworzone zarządzeniami właściwych ministrów wydanymi w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego. Uchwała określa szczeble komórek kontroli technicznej, ich skład, szczegółowy zakres działania oraz tryb postępowania. Do uchwały dołączone są schematy organizacyjne komórek poszczególnych szczebli.

W nr. 10 Biuletynu PKPG pod poz. 135 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 19 maja 1950 r. w sprawie oszczędności w przemyśle gospodarczym. Zarządzenie nakazuje stosowanie oszczędności w gospodarce stałą na odcinku norm zużycia, na odcinku zaopatrzenia, wybraków, wykorzystania odpadków, produkcji i dostawy wytworów hutniczych, biur fabrykacji, biur konstrukcyjnych i projektowych, działów remontowych, stosowanie materiałów zastępczych i ruchu racjonalizatorskiego i wynalazczości oraz zawiera zasady oszczędności na poszczególnych odcinkach.

ROLNICTWO

Dziennik Ustaw R. P. Nr 24, poz. 210 zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie utworzenia Instytutu Zootechniki.

Instytut Zootechniki ma za zadanie kierowanie całokształtem badań w zakresie produkcji zwierzęcej oraz bezpośrednie prowadzenie prac naukowo-badawczych w tym zakresie. Siedzibą Instytutu jest m. Kraków. Nadzór nad Instytutem sprawuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministrem Szkół Wyższych i Nauki.

W tymże numerze Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 211 i 212 ukazały się dwa rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r.: 1) w sprawie utworzenia Instytutu Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa i 2) w sprawie utworzenia Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa.

Zadaniem pierwszego z tych Instytutów jest kierowanie całokształtem badań w zakresie mechaniza-

cji i elektryfikacji rolnictwa oraz bezpośrednie prowadzenie prac naukowo-badawczych w tym zakresie, zadaniem zaś drugiego — kierowanie i prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie uprawy, nawożenia roślin i gleboznawstwa. Siedzibą obu Instytutów jest m. st. Warszawa; nadzór nad nimi należy do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministrem Szkół Wyższych i Nauki.

Nr A—68 Monitora Polskiego pod poz. 805 przynosi uchwałę Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie akcji żniwnej i omłotowej. Uchwała nakłada na Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych i innych ministrów, prezydów wojewódzkich, powiatowych i gminnych rad narodowych, Spółdzielce Ośrodki Maszynowe, Państwowe Gospodarstwa Rolne, Spółdzielnie Produkcyjne, Państwowe Ośrodki Maszynowe, i Techniczną Obsługę Rolnictwa obowiązek współudziału w akcji żniwnej i omłotowej, określając szczegółowo ich zadania.

REFORMA ROLNA I OSADNICTWO

Dziennik Ustaw R. P. Nr 23, poz. 201 przynosi rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej, Rolnictwa i Reform Rolnych, Finansów i Budownictwa z dnia 27 kwietnia 1950 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie włączeń i wyłączeń z zapasu ziemi na obszarze Ziemi Odzyskanych i byłego Wolnego Miasta Gdańska.

Zmiana dotyczy właściwości władz, powołanych do decydowania o wydzieleniu nieruchomości lub ich części z zapasu ziemi, które to sprawy rozporządzenie przekazuje do zakresu działania prezydium wojewódzkiej rady narodowej, a w niektórych, szczególnie wymienionych przypadkach — przekazuje do decyzji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz z Ministrami Administracji Publicznej i Budownictwa.

LEŚNICTWO

W nr. 10 Biuletynu PKPG pod poz. 130 opublikowano uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie zasad i trybu postępowania przy zalesianiu państwowych gruntów nieleśnych w okresie Planu 6-letniego. Uchwała zatwierdza dołączoną do niej instrukcję wydaną na podstawie z dnia 20.XII.1949 r. o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. R. P. nr 63 poz. 494 — vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 2/20 str. 31). Instrukcja normuje zasady i tryb postępowania przy włączeniu do państwowego gospodarstwa leśnego państwowych gruntów nieleśnych celem ich zalesienia w okresie 6-letniego planu gospodarczego (z wyłączeniem zalesień dokonywanych w r. 1950), oraz zasady wyłączania z państwowego gospodarstwa leśnego gruntów nieleśnych. Instrukcja normuje między innymi sposób sporządzania planów zalesień i ich zatwierdzania.

BUDOWNICTWO

W nr. 8 Biuletynu PKPG pod poz. 115 ogłoszono pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 8 kwietnia 1950 r. w sprawie nadawania mocy urzędowej kosztorysów. Pismo okólne wyjaśnia, że kosztorysy sporządzane przez Państwowe Biura Projektów wymagają zaopatrzenia w klauzulę zatwierdzającą nadrzędnej władzy inwestora inne zaś kosztorysy przed nadaniem takiej klauzuli należy poddać sprawdzeniu przez organa służby inwestycyjnej nadrzędnej władzy inwestora.

W nr. 9 Biuletynu PKPG pod poz. 120 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 28 kwietnia

1950 r. w sprawie stosowania typowych projektów i rozwiązań oraz opracowywania projektów organizacji budowy. Zarządzenie dotyczy planowania i sprawozdawczości w zakresie projektów typowych, stosowania typowych rozwiązań lub typowych elementów w projektach indywidualnych oraz projektów organizacji budowy.

W tymże numerze pod poz. 121 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 3 maja 1950 r. w sprawie trybu zlecania nadzoru nad wykonaniem inwestycyjnych robót budowlanych. Zarządzenie nakazuje zlecenie nadzoru nad wykonaniem inwestycyjnych robót budowlanych Inspektoratom Nadzoru Budowlanego lub Centralnemu Biuru Projektów Architektonicznych i Budowlanych a innym osobom tylko w przypadku stwierdzenia odmowy przyjęcia zamówienia przez wyżej wymienione przedsiębiorstwa. Do zarządzenia dołączony jest wzór umowy.

W nr. 10 Biuletynu PKPG pod poz. 133 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 2 maja 1950 r. w sprawie oszczędnego stosowania cementu w budownictwie. Zarządzenie nakazuje stosowanie oszczędności w używaniu cementu pod odpowiedzialnością służbową i karną za marnotrawienie mienia państwowego. Do zarządzenia dołączona jest instrukcja, która szczegółowo normuje zasady i sposób używania cementu.

W nr. 6 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Budownictwa pod poz. 60 ogłoszono zarządzenie Ministra Budownictwa z dnia 4 maja 1950 r. w sprawie wykonania inwestycji w zakresie budownictwa mieszkaniowego, realizowanych przez Zakład Osiedli Robotniczych w ramach Planu Inwestycyjnego na rok 1950. Zarządzenie określa źródła finansowania poszczególnych inwestycji realizowanych przez ZOR oraz zasady refundacji. Do zarządzenia dołączona jest instrukcja określająca uprawnienia i obowiązki inwestującego oraz kontrolę budownictwa nadzorowanego.

W tymże numerze pod poz. 61 ogłoszono zarządzenie Ministra Budownictwa z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie zlecenia robót przy budowie osiedli mieszkaniowych podwykonawcom przez przedsiębiorstwa sektora uspołecznionego. Zarządzenie zezwala generalnym wykonawcom robót budowlanych na zlecenie części przyjętych robót nie wchodzących w jego działalność innym jednostkom sektora uspołecznionego a w razie odmowy przyjęcia przez nie zlecenia również przedsiębiorstwom prywatnym za zgodą Ministra Budownictwa. Całkowitą odpowiedzialność za całość robót ponosi wykonawca.

W nr. 14 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Finansów pod poz. 14 opublikowano instrukcję Ministerstwa Finansów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie zlecania dokumentacji technicznej przez inwestorów podległych Ministerstwu Finansów — Centralnemu Biuru Projektów Architektonicznych, Państwowe Przedsiębiorstwo Wyodrębnione. Do instrukcji dołączona jest umowa z dnia 25 marca 1950 r. zawarta przez Ministerstwo Finansów z Centralnym Biurem Projektów Architektonicznych i Budowlanych o opracowywanie dokumentacji technicznej na rok 1950. Na podstawie tej umowy i na warunkach w niej określonych inwestorzy podlegli Ministrowi Finansów zlecają Biuru Projektów opracowanie dokumentacji technicznej. Do umowy dołączony jest wzór zlecenia.

W nr. 8 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Komunikacji pod poz. 130 ogłoszono zarządzenie Mini-

stra Komunikacji z dnia 24 kwietnia 1950 r. w sprawie kompetencji w zakresie zatwierdzenia dokumentacji technicznej. Zarządzenie przewiduje kompetencje inwestorów naczynych, centralnych i głównych do oceny i akceptacji dokumentacji technicznej w zależności od wartości kosztorysowej budowy.

Patrz „Praca” — normy pracy w budownictwie i normy pracy w Państwowych Biurach Projektów.

Patrz „Finanse” — finansowanie kapitałnych remontów.

OBRÓT TOWAROWY

W Dzienniku Ustaw R.P. Nr 22, poz. 192 i 193 ogłoszono dwa rozporządzenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 14 kwietnia 1950 r.: 1) w sprawie gospodarowania złomem w wyrobów ogniotrwałych i 2) w sprawie gospodarowania złomem artykułów ściernych.

Mocą tych rozporządzeń gospodarowanie przedmiotami, wymienionymi w nagłówkach powierza się na zasadzie wyłączności odpowiednio przedsiębiorstwom państwowym wyodrębnionym: „Zjednoczonym Zakładom Materiałów Ogniotrwałych” i „Centrali Handlowej Przemysłu Metalowego”.

W Dzienniku Ustaw R.P. Nr 22, poz. 198 opublikowano rozporządzenie Ministra Górnictwa z dnia 3 maja 1950 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 4 maja 1937 r. w obrocie solą.

Rozporządzenie to uchyla szereg przepisów rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 4 maja 1937 r. o obrocie solą (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 37, poz. 283 i z 1945 r. Nr 46, poz. 262) oraz nadaje nowe brzmienie przepisom tegoż rozporządzenia, dotyczącym prawa wyłączności Polskiego Monopoli Solnego, prowadzenia księgi kontroli soli przemysłowej przez nałbywców, sposobu przechowywania soli rybackiej i soli przemysłowej oraz środków skazania soli będącej.

Dziennik Ustaw R.P. Nr 23, poz. 204 zamieszcza rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 maja 1950 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bywania niektórych ruchomości opuszczonych i poniemieckich.

Rozporządzenie nadaje uprawnienia do nabywania w okresie do dnia 30 września 1950 r. instrumentów muzycznych (§ 15 rozporządzenia z dnia 11 lipca 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 206, Nr 43, poz. 254 i Nr 70, poz. 383) posiadaczom tych instrumentów, którzy nie mogą wykazać się zezwoleniem Ministra Kultury i Sztuki oraz określa zasady ustalania ceny przy nabywaniu instrumentów muzycznych przez te osoby.

Dziennik Ustaw R. P. Nr 24, poz. 214 ogłasza rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie obowiązku zaofiarowania do zbiórki zużytych tub metalowych.

W myśl tego rozporządzenia osoby fizyczne i prawne zobowiązane są przy nabywaniu artykułów opakowanych w tuby metalowe zaofiarować tuby do zbiórki w ilości odpowiadającej ilości sztuk nabywanych artykułów opakowanych w tuby metalowe, a w przypadku niedostarczenia tub przed wydaniem takich artykułów, złożyć u sprzedawcy za pokwitowaniem na zabezpieczenie obowiązku dostarczenia tub, kaucję w wysokości 50 zł za każdą niedostarczoną tubę. W przypadku niedostarczenia tuby przed upływem miesiąca od dnia złożenia kaucji, ulega ona przypadkowi na rzecz osoby uprawnionej do gospodarowania na prawach wyłączności złomem metali i stopów żelaznych, a jednocześnie z tym wygasa obowiązek zaofiarowania i dostarczenia tuby.

W nr. A-68 Monitora Polskiego pod poz. 810 ogłoszono zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 15 maja 1950 r. o terminie załatwienia podań o zezwolenie na zawodowe wykonywanie czynności handlowych w zakresie domów towarowych. Zarządzenie termin ten ustaliło na dzień 1 lipca 1950 r.

W nr. 16 Biuletynu PKPG pod poz. 128 opublikowano uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie zwrotu opakowań. Uchwała wprowadza zasadę, że jednostki gospodarcze i administracyjne gospodarki uspołecznionej mają obowiązek zabezpieczać, zwracać i odbierać trwałe opakowania. Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego ustali, jakie opakowania podlegają zabezpieczeniu i zwrotowi oraz określi wytyczne organizacji zwrotów, a zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego ustali sposób postępowania z opakowaniem, jednostki obowiązane do odbioru zwrotów, sposób zabezpieczenia, przechowywania i transportu, sposób odbioru i szacunku zwrotów oraz zasady rozliczenia za zwroty. Przedsiębiorstwa gospodarki uspołecznionej zawierając umowę z przedsiębiorstwami prywatnymi o dostawę towarów, winny zastrzegać zwrot stałych opakowań.

W tymże numerze pod poz. 136 ogłoszono okólnik Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 9 maja 1950 r. w sprawie wprowadzenia jednolitego typu upoważnień do odbioru wszelkich dostaw. Okólnik, mając na celu wprowadzenia odbioru ilościowego wszelkich dostaw w obrocie jednostkami gospodarki uspołecznionej, wprowadza jednolity typ upoważnienia do odbioru dostaw z tytułu zawartych umów. Do okólnika dołączony jest wzór upoważnienia.

W nr. 1 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Handlu Wewnętrznego pod poz. 4 opublikowano zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie ustalenia wzoru pokwitowania wydawanego osobom odstępującym przy przemieszczaniu gospodarczym zboże na rzecz Państwa oraz w sprawie kosztów transportu odstąpionego zboża do punktu odbioru.

Zarządzenie to wydane na podstawie rozporządzenia Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 29 grudnia 1949 r. w sprawie odstępowania przy przemieszczaniu gospodarczym niektórych rodzajów zboża na rzecz Państwa (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 3 (21 str. 56), ustala wzór pokwitowania i wysokość kosztów transportu w zależności od odległości młyna od punktu odbioru wyznaczonego przez Polskie Zakłady Zbożowe.

W wykonaniu wyżej cytowanego rozporządzenia wydana została instrukcja Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 13 stycznia 1950 r. w sprawie ustalenia dla młynów zryczałtowanej ilości zboża do odstąpienia na rzecz Państwa — opublikowana pod poz. 10 tegoż numeru Dziennika Urzędowego. W myśl instrukcji ustalenie zryczałtowane następuje przez powiatową władzę przemysłową na wniosek ekspozytury Polskich Zakładów Zbożowych i powinno być stosowane przede wszystkim w stosunku do młynów oddalonych od większych ośrodków miejskich i ważniejszych ośrodków komunikacyjnych.

W tymże numerze pod poz. 5 ogłoszono zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 14 stycznia 1950 r. w sprawie postępowania przy stosowaniu tymczasowych norm ubytku naturalnego w handlu uspołecznionym. Zarządzenie wprowadza

W handlu uśrednionym stosowanie tymczasowych jednolitych norm ubytku naturalnego towarów zarówno w obrocie detalicznym jak i hurtowym a także przy składowaniu i transporcie. Przez ubytek naturalny rozumie się ubytek powstający w towarze na skutek wysychania, ulatniania, parowania, wymrażania, wywietrzania, wyciekania, rozkruszania, rozważania itp. Zarządzenie określa przypadki stosowania norm ubytku naturalnego oraz władze uprawnione do rozstrzygania wniosków o odpisanie ubytków towarowych. Wysokość norm określa osobne przepisy, z których opublikowane zostały w tymże numerze:

pod poz. 6 — dla mleka i jego przetworów,

pod poz. 8 — warzyw, owoców, grzybów oraz ich przetworów.

Zarządzenia te zawierają tabele norm z oznaczeniem procentowym dla poszczególnych rodzajów towarów oraz instrukcje do stosowania tych norm.

W tymże numerze pod poz. 7 opublikowano zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 28 stycznia 1950 r. w sprawie powołania Komisji Opakowań. Komisje działać będą przy Centralnych Zarządach Przemysłów i Centralach Handlowych podległych bezpośrednio Ministrowi Handlu Wewnętrznego i składać się będą z przewodniczących i co najmniej 3 członków powołanych przez Dyrektora Naczelnego Przedsiębiorstwa. Zarządzenie określa szczegółowy zakres działania Komisji.

DOSTAWY, ROBOTY I USŁUGI

W nr. A—59 Monitora Polskiego pod poz. 691 opublikowano zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 25 kwietnia 1950 r. w sprawie upoważnienia przedsiębiorstwa „Państwowa Komunikacja Samochodowa, przedsiębiorstwo Transportowo-Spedycyjne” do udzielania zamówień osobom nie wymienionym w art. 5 ustawy z dnia 18 listopada 1948 r. o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych. Zarządzenie upoważnia PKS do udzielania zamówień o wartości do 500.000 zł. na usługi transportowe spółdzielczym i prywatnym przedsiębiorstwom transportowym na warunkach określonych w zarządzeniu.

W nr. 7 Dziennika urzędowego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 18 kwietnia 1950 r. w sprawie określenia wysokości wadów i zabezpieczeń wykonania umów. Zarządzenie wydane w oparciu o rozporządzenie 19—II—49 w sprawie dostaw, robót i usług reguluje sprawę wadów i zabezpieczeń przy udzielaniu zamówień na roboty melioracyjne oraz na dostawy, roboty i usługi związane z melioracją.

Patrz „Budownictwo” — zlecenie robót podwykonawcom i zlecenie nadzoru budowlanego.

Patrz „Obrót Towarowy Wewnętrzny” — upoważnienia do odbioru dostaw.

FINANSE

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 23, poz. 205 ogłoszono rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 maja 1950 r. w sprawie zglaszania mienia posiadanego za granicą oraz należności od zagranicy.

Rozporządzenie wymienia, jakie mienie posiadane za granicą i jakie należności od zagranicy podlegają zgłoszeniu Narodowemu Bankowi Polskiemu, ustala termin zgłoszenia i jego treść, podaje zwolnienia podmiotowe od obowiązków przewidzianych w rozporządzeniu i przewiduje, że dane zgłoszono lub dostarczono Narodowemu Bankowi Polskiemu nie będą udzielane władzom skarbowym.

W tymże numerze Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 206 ukazało się rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 maja 1950 r. w sprawie zglaszania zobowiązań wobec zagranicy oraz znajdującego się w kraju mienia cudzoziemców.

Tematyka tego rozporządzenia jest analogiczna do wyżej omawianego rozporządzenia w sprawie obowiązku zglaszania mienia posiadanego za granicą i należności od zagranicy z wyjątkiem przepisu co do nieudzielania przez Narodowy Bank Polski danych urzędowi skarbowemu, którego to przepisu omawiane rozporządzenie nie zawiera.

W nr. A—57 Monitora Polskiego pod poz. 657 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 5 w sprawie finansów i budżetów terenowych. Instrukcja reguluje wymiar i pobór danin publicznych, przy czym stanowi, że pobierane będą nadal podatki państwowe i komunalne a wpływy z tych ostatnich zarachowane będą w 1950 r. na budżety terenowe właściwych rad narodowych w dotychczasowym zakresie. Instrukcja reguluje ponadto sposób wykonania budżetu na rok 1950 i obsługi kasowej budżetów.

Nr A—68 Monitora Polskiego pod poz. 804 przynosi uchwałę Prezydium Rządu z dnia 10 czerwca 1950 r. w sprawie podziału jednostek i zadań finansowych z budżetu państwowego między budżet centralny i budżety terenowe. Uchwała ta w nawiązaniu do uchwały Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. w sprawie wstępnych wytycznych do zasad budżetu Państwa na rok 1951 (Vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr. 6, 24 str.), przekazuje z budżetu państwowego wymienione w uchwale jednostki i zadania budżetowe do finansowania w budżetach terenowych na rok 1951.

Nr A—69 Monitora Polskiego pod poz. 812 przynosi zarządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 1950 r. w sprawie okresowych sprawozdań finansowych na rok 1950. Zarządzenie zobowiązuje przedsiębiorstwa państwowe, państwowo-spółdzielcze, centrale spółdzielczo-państwowe, przedsiębiorstwa pod zarządem państwowym jak również przedsiębiorstwa w formie spółek z udziałem kapitałowym Państwa ponad 50%, które w roku 1950 stosują pełny lub wewnętrzny rozrachunek gospodarczy i sporządzają samodzielne bilanse do składania sprawozdań finansowych, miesięcznych i kwartalnych wg wzorów dołączonych do zarządzenia. Sprawozdania powinny być sprawdzane przez jednostki nadrzędne. Zarządzenie określa, które przedsiębiorstwa składają, jakiego rodzaju sprawozdania.

W nr. 10 Biuletynu PKPG pod poz. 129 opublikowano uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie zasad finansowania kapitałowych remontów przedsiębiorstw na rozrachunku gospodarczym. Uchwała reguluje zasady i sposób akumulacji oraz redystrybucji sum przeznaczonych na kapitalne remonty. Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministra Finansów ustali dla poszczególnych gałęzi gospodarki lub grup przedsiębiorstw wysokość procentową tej części amortyzacji majątku trwałego, jaka zostanie stosownie do potrzeb gospodarczych przeznaczona na sfinansowanie nakładów na kapitalne remonty.

W tymże numerze pod poz. 131 opublikowano uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie zasad normowania i finansowania środków obrotowych przedsiębiorstw państwowych. Uchwała dotyczy przedsiębiorstw prowadzonych wg zasad rozrachunku gospodarczego

i określa zasady zaopatrzenia przedsiębiorstw w środki obrotowe, sposób normowania środków obrotowych, pokrywania normatywów środków obrotowych, normuje udzielanie i spłatę kredytów bankowych oraz przewiduje sankcje bankowe w przypadku nieprzestrzegania przez przedsiębiorstwo terminów spłat oraz zasad prawidłowej gospodarki finansowej.

W nr. 23 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Administracji Publicznej pod poz. 138 ogłoszono zarządzenie Ministra Administracji Publicznej oraz Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 1950 r. wydane w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, uzgodnione z Szefem Kancelarii Rady Państwa w sprawie trybu akumulacji środków w nielimitowanych w związku z samorządem terytorialnego i ich przedsiębiorstw w r. 1950. Zarządzenie dotyczy środków finansów na inwestycje związków samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw komunalnych w 1950 r.

Patrz „Umowy międzynarodowe” — wypowiedzenie umów.

PODATKI I DANINY PUBLICZNE

W nr. A—65 Monitora Polskiego pod poz. 763 opublikowano zarządzenie Ministra Finansów z dnia 6 maja 1950 r. w sprawie uzupełnienia wykazu produktów rolnych oraz surowców i półwyrobów, niezbędnych dla rolnictwa lub przemysłu krajowego. Zarządzenie uzupełnia wykaz tych artykułów rolnych, przy których sprzedaży dokonywanej przez komisanta nie wymaga się dla przyjęcia za obrót sumy należnej prowizji oraz innych wynagrodzeń za wykonane usługi spełnienia warunku przewidzianego w art. 6 ust. 2 pkt. 1) dekretu o podatku obrotowym.

W nr. 14 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Finansów pod poz. 89 ogłoszono okólnik z dnia 16 maja 1950 r. w sprawie stosowania do spółdzielni należących do Centralnego Związku Spółdzielczego zwolnień od opłat skarbowych i od podatku obrotowego. Okólnik wyjaśnia stosowanie zwolnień przewidzianych w dekreście o opłacie skarbowej i o podatku obrotowym.

Patrz „Finanse” — finanse i budżety terenowe.

FUNDUSZE

W Dzienniku Ustaw R.P. Nr 23, poz. 202 ukazało się rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 maja 1950 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy z dnia 30 stycznia 1948 r. o obowiązku społecznego oszczędzania.

Rozporządzenie wprowadza zmiany redakcyjne w § 5 i 42 rozporządzenia z dnia 16 maja 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 106) oraz ustala obowiązek urzędów skarbowych do pobrania wymierzonych wkładów (składek) oszczędnościowych na fundusze A i C i przekazania ich właściwemu miejscowo oddziałowi PKO w następnym miesiącu po pobraniu.

Nr 10 Biuletynu PKPG przynosi pod poz. 127 uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie określenia w przedsiębiorstwach wysokości narzutu na Fundusz Socjalny. Uchwała dotyczy uczestników systemu finansowego wskazanych w pkt. I, ust. 1 lit. a uchwały Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1950 w sprawie wyodrębnienia środków finansowych na Fundusz Socjalny i określa wysokość narzutu w przedsiębiorstwach poszczególnych resortów (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 3/21 str. 57 i nr 5/23 str. 118).

W nr. 6 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej pod poz. 37 opublikowano za-

razdzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 14 kwietnia 1950 r. w sprawie rozliczania z robót interwencyjnych. Materiały dotyczące rozliczeń z robót interwencyjnych (pracodziennych) finansowanych ze środków Funduszu Pracy zbierają Okręgowe Urzędy Zatrudnienia. Do zarządzenia dołączona jest instrukcja, która reguluje sposób sporządzania wniosków rozliczeniowych oraz sprawozdań z zakończonych robót.

PRACA

Dziennik Ustaw R.P. Nr 24, poz. 215 zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów o weryfikacji praw emerytalnych.

Na podstawie tego rozporządzenia przepisy w przedmiocie weryfikacji praw emerytalnych, zawarte w ustawie z dnia 1 lipca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych (Dz. U. R. P. Nr 42, poz. 304) rozciąga się na osoby posiadające prawo do zaopatrzenia emerytalnego z funduszy państwowych na podstawie innych przepisów, niż wymienione w art. 1 powołanej ustawy, jak również na osoby, posiadające prawo do świadczeń rentowych i zaopatrzeń z innych funduszy, określonych w rozporządzeniu. Przepisy rozporządzenia nie dotyczą osób posiadających prawo do zaopatrzenia emerytalnego z funduszy przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”.

W nr. A-59 Monitora Polskiego pod poz. 687 opublikowano uchwałę Prezydium Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 4 maja 1950 r. w sprawie upowszechnienia pracy zespołowej i dostosowania norm pracy w budownictwie do nowych metod wykonawstwa.

Uchwała zleca Ministrowi Budownictwa opracowanie w porozumieniu z Zarządem Głównym Związku Pracowników Budownictwa projektu zmian w szczegółowym Katalogu Norm i Cen Jednostkowych. Zmiany te mają być zatwierdzane następnie przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych. Zmiany te w oparciu o nowe metody pracy zespołowej i osiągnięcia racjonalizatorów oraz mechanizację budów mają podnieść wydajność pracy. Uchwała zawiera wytyczne odnośnie wysokości procentu podniesienia norm w poszczególnych działach pracy w budownictwie i przewiduje wydanie odnośnych zarządzeń. Zmieniony Katalog Norm i Cen Jednostkowych ma obowiązywać od dnia 15 maja 1950 r.

Nr A-61 Monitora Polskiego pod poz. 714 przynosi obwieszczenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 9 maja 1950 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Ścisłego Prezydium Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 31 marca 1949 r. w sprawie powołania Zakładowych Komisji Norm Pracy dla orzekania w sporach, wynikłych na tle stosowania norm pracy w uspołecznionej części gospodarki narodowej. Zakładowe Komisje Norm Pracy działają we wszystkich wytwórczych zakładach pracy w uspołecznionej części gospodarki narodowej i mają za zadanie rozstrzyganie sporów mogących wynikać na tle stosowania norm pracy. Uchwała określa skład, zakres działania i tryb postępowania komisji.

W nr. A-62 Monitora Polskiego pod poz. 719 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w przedmiocie określenia przypadków usprawiedliwiających nieobecność w pracy oraz warunków i trybu usprawiedliwienia nieobecności. Uzupełnianie polega na

uznaniu za usprawiedliwionej jednodniowej nieobecności z powodu zgonu i pogrzebu rodzeństwa oraz na uprawnieniu kierownika zakładu pracy do zwolnienia pracownika na część dnia pracy dla załatwienia ważnych spraw osobistych (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr. 6/24 str.).

W nr. A-66 Monitora Polskiego pod poz. 773 opublikowano uchwałę Prezydium Rządu z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie wykonania postanowień o 12-dniowych urlopach w poczynkowych dla pracowników fizycznych. Uchwała wyjaśnia, że 12-dniowy urlop wypoczynkowy przysługuje w przemyśle i handlu tym pracownikom fizycznym w bieżącym roku, którzy przepracowali nieprzerwanie rok pracy do dnia 8 kwietnia. Pracownikom uprawnionym z mocy powyższego do 12-dniowego urlopu, którzy już wykorzystali urlop 8-dniowy wypłacić należy odszkodowanie za niewykorzystanie 4 dni urlopu.

W tymże numerze opublikowano dwa pisma okólne Prezesa Rady Ministrów w sprawie wykonania postanowień ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy:

pod poz. 775 — pismo okólne nr 1 z dnia 5 maja 1950 r. Pismo to wyjaśnia stosowanie ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy do pracy w dniu świąteczne i w godzinach nadliczbowych, do pracy uczniów Przesposobienia Zawodowego, możliwość rozwiązania umowy o pracę w okresie kary sądowej lub pracy na stanowisku niżej zaszerogowanym, możliwość uchylenia kary porządkowej oraz zawiera tymczasowe wytyczne odnośnie dyscypliny pracy pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin. Do pisma okólnego dołączone są wzory decyzji, wniosków, opinii i zaświadczeń, które należy stosować przy wykonywaniu postanowień ustawy.

pod poz. 776 — pismo okólne nr 2 z dnia 31 maja 1950 r. Pismo normuje możliwość zwalniania pracowników uczęszczających do szkół wyższych i zawodowych oraz uczęszczających na kursy, pracowników pełniących jednocześnie funkcje wykładowców, możliwość przesuwania czasu pracy pracowników dojeżdżających do miejsca pracy z dalszej odległości, możliwość zwalniania pracowników, będących jednocześnie użytkownikami małych i średnich gospodarstw rolnych i pracowników, którzy z powodu znacznej odległości nie mogą codziennie wracać do domu, normuje przestrzeganie dyscypliny pracy odnośnie pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin oraz wyjaśnia możliwość udzielania krótkich okolicznościowych urlopów.

W nr. A-67 Monitora Polskiego pod poz. 787 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie ustalenia wykazu szkół wyższych, których absolwenci podlegają przepisom ustawy z dnia 7 marca 1950 r. o planowym zatrudnianiu absolwentów średnich szkół zawodowych oraz szkół wyższych (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 5/23, str. 118). Do uchwały dołączony jest wykaz szkół.

W nr. 9 Biuletynu PKPG pod poz. 119 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie zmiany norm pracy w Państwowych Biurach Projektów. Zarządzenie podnosi normy pracy w poszczególnych działach pracy Biur Projektów od 5 do 90% w zależności od rodzaju pracy i kubatury projektowanego budynku. Zarządzenie obowiązuje od 1 maja 1950 r.

Nr 10 Biuletynu PKPG pod poz. 126 przynosi uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie organizacji

normowania pracy. Uchwała dzieli normy pracy: I — normy pracy powszechnie obowiązujące (normy jednolite), dotyczące robót, prac i czynności wspólnych dla różnych gałęzi gospodarki narodowej, II — normy pracy obowiązujące w poszczególnych gałęziach produkcji i usług (normy branżowe) i III — normy obowiązujące w poszczególnych zakładach pracy (normy zakładowe). Uchwała określa tryb ustanawiania poszczególnych rodzajów norm.

W nr. 11 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Zdrowia pod poz. 96 opublikowano okólnik nr 44/50 z dnia 16 maja 1950 r. w sprawie ustalenia godzin pracy lekarzy zatrudnionych w zakładach społecznych służby zdrowia. Okólnik nakazuje zbadać rozkład zajęć lekarzy w związku z wejściem w życie ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy, wyjaśnia niektóre postanowienia tej ustawy w odniesieniu do pracy lekarzy oraz zawiera wytyczne odnośnie wykorzystania kwalifikacji zawodowych lekarzy dla zapewnienia opieki lekarskiej masom pracującym.

PLACE

Dziennik Ustaw R. P. Nr 24, poz. 213 przynosi rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie wynagrodzenia członków zespołów orzekających okręgowych komisji arbitrażowych.

Mocą tego rozporządzenia przewodniczącemu i członkom zespołów orzekających okręgowych komisji arbitrażowych przyznaje się za przewodniczenie w zespole orzekającym, za udział w posiedzeniu zespołu orzekającego lub za referowanie sprawy, wynagrodzenie według zasad ustalonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 lutego 1950 r. w sprawie wynagrodzenia członków zespołów orzekających Głównej Komisji Arbitrażowej (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 40) z tym, że odnośnie stawki wynosić będą odpowiednio zł 750, 300 i 1.050.

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 24 pod poz. 218 i 219 znajdujemy dwa rozporządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 26 maja 1950 r. 1) w sprawie uposażenia pracowników przedsiębiorstw lasów państwowych i 2) w sprawie ustalenia tabeli stanowisk służbowych i zaszerogowania do grup uposażenia pracowników przedsiębiorstw lasów państwowych.

Przepisy obu rozporządzeń stosują się do pracowników przedsiębiorstw lasów państwowych, utworzonych na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) ustawy z dnia 20 grudnia 1949 r. o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 494).

Pierwsze z tych rozporządzeń ustala dla pracowników przedsiębiorstw lasów państwowych 12 grup uposażenia, określa wysokość i zasady przyznawania dodatku funkcyjnego, służbowego, wyrównawczego i specjalnego przejściowego, normuje kwestie niektórych świadczeń w naturze na rzecz pracowników przedsiębiorstw lasów państwowych oraz reguluje inne sprawy, związane z uposażeniem tych pracowników.

Drugie rozporządzenie przynosi w załączniku tabelę stanowisk w przedsiębiorstwach lasów państwowych, określającą stanowiska służbowe i przewidziane dla poszczególnych stanowisk grupy uposażenia oraz przytacza zasady zaszerogowania pracowników lasów państwowych do grup uposażenia, w przepisach przejściowych zaś normuje te zasady w stosunku do pracowników administracji lasów państwowych, którzy z dniem 1 stycznia 1950 r. przeszli do służby w przedsiębiorstwach lasów państwowych.

Obu rozporządzeniom nadano moc obowiązującą od dnia 1 stycznia 1950 r.

W nr. A-57 Monitora Polskiego pod poz. 656 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia

1950 r. stanowiącą instrukcję nr. 4 w sprawie uposażenia przewodniczących, zastępców przewodniczących i sekretarzy prezydium rad narodowych. Instrukcja określa grupy uposażenia dla przewodniczącego prezydium rady narodowej, jego zastępcy i sekretarza w zależności od szczebla rady narodowej i liczby mieszkańców. ,

W nr. A-67 Monitora Polskiego pod poz. 789 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie wynagradzania pracowników okręgowych komisji arbitrażowych za pracę w godzinach nadliczbowych. Uchwała przewiduje zryczałtowane wynagrodzenie pracownikom okręgowych komisji arbitrażowych za udział w posiedzeniach zespołu orzekającego, odbywających się w godzinach pozaurzędowych bez względu na czas jego trwania w wysokości 500 zł dla radców prezesów okręgowych komisji arbitrażowych do spraw orzecznictwa i 300 zł dla podreferendarzy i sekretarzy komisji. Pracownik nie może otrzymać w miesiącu z tego tytułu wynagrodzenia większego niż za udział w ośmiu posiedzeniach bez względu na to, czy ilość posiedzeń była faktycznie większa.

W tymże numerze pod poz. 791 ogłoszono zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie dodatków służbowych dla referentów w sprawach socjalnych. W myśl uchwały referendarze i podreferendarze samodzielnie referujący sprawy socjalne w centralnych zarządach władz naczelných oraz wojewódzkich i powiatowych prezydiach narodowych otrzymują począwszy od 1 marca 1950 r. dodatek służbowy wg stawki b załącznika nr. 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie dodatków funkcyjnych i służbowych dla pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich (Dz. U. R. P. nr 14, poz. 94).

W nr. A-68 Monitora Polskiego pod poz. 801 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie specjalnego dodatku do uposażenia dla pracowników Centralnego Inspektoratu Standaryzacji Artykułów Rolniczych i Spożywczych przy Ministrze Handlu Zagranicznego, bezpośrednio zatrudnionych przy kontroli standaryzacyjnej. Uchwała przyznaje tym pracownikom niezależnie od dodatku funkcyjnego lub służbowego dodatek specjalny w wysokości od 3.000 do 12.000 zł miesięcznie w zależności od stopnia i funkcji. Uchwała obowiązuje od dnia 1 maja 1950 r.

W nr. 8 Biuletynu PKPG pod poz. 113 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 21 kwietnia 1950 r. w sprawie premiowania wykonawstwa budowlanego. Zarządzenie stanowi, że premia w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych i Biurach Projektów może być wypłacana tylko dla tych przedsiębiorstw, które wykonały lub przekroczyły wyznaczony im miesięczny plan produkcji w stopniu określonym postanowieniami obowiązującego regulaminu premiowania. Zarządzenie reguluje ponadto tryb przyznawania i wypłaty premii.

W Nr. 8 Biuletynu PKPG pod poz. 118 przynosi pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 20 kwietnia 1950 r. w sprawie wynagrodzeń za pracę autorów, tłumaczy, opiniodawców, redaktorów, korektorów i rysowników przy opracowywaniu materiałów, przeznaczonych do publikowania w czasopiśmie gospodarczych i technicznych. Pismo dzieli prace na 4 grupy: I — prace oryginalne oraz recenzje, II — opracowania o charakterze kompilacyjnym i tłumaczenia, III — streszczenia prac publikowanych i różne prace i artykuły obejmujące spra-

wozdania, komunikaty, kroniki itp. oraz IV — bibliografia i zawiera normy wynagrodzeń dla każdej z tych prac. Ponadto pismo okólne określa strukturę skład i sposób wynagradzania redakcji oraz wysokość wynagrodzeń za ilustracje, makiety, opinie, przeróbki oraz opracowania merytoryczne i stylistyczne.

W nr. 5 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Budownictwa pod poz. 47 opublikowano okólnik nr 4 z dnia 16 lutego 1950 r. w sprawie tymczasowych norm wynagrodzeń za prace urbanistyczne. Okólnik dotyczy wynagrodzenia za opracowywanie różnego rodzaju planów urbanistycznych. Do okólnika dołączone są dwie tabele zawierające sposób obliczania wynagrodzenia.

GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI

W nr. 5 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Budownictwa pod poz. 57 ogłoszono pismo okólne z dnia 24 marca 1950 r. w sprawie wywłaszczenia nieruchomości na cele realizacji narodowych planów gospodarczych. Pismo to podobnie jak pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z tejże daty (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 5/23, str. 119) zwraca uwagę na konieczność odpowiedniego uzasadnienia i udokumentowania składanych do wojewodów wniosków o wywłaszczenie nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych zgodnie z art. 13 dekretu z dnia 27 kwietnia 1949 r.

GOSPODARKA LOKALAMI I NAJEM LOKALI

W nr. 6 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Budownictwa pod poz. 62 opublikowano instrukcję tymczasową Ministra Budownictwa z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie warunków przydziału i trybu przejmowania mieszkań w domach Osiedli Robotniczych. Instrukcja podaje warunki przydziału mieszkań i sposób zawierania umowy najmu, przy czym określa kryteria zaludnienia mieszkań. Ponadto instrukcja reguluje tryb przekazywania mieszkań zakładom pracy.

UBEZPIECZENIA, RENTY I ZASIŁKI

W nr. 6 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej pod poz. 39 opublikowano zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 28 marca 1950 r. w sprawie podwyższenia zasiłku oraz wypłacania rent i pensyj pracownikom górnictwa rud i kruszców oraz kopalń glin i ogniotrwałej. Zarządzenie wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 3 marca 1950 r. w sprawie przywilejów dla górników (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 4/22, str. 88) podwyższa dla zatrudnionych stale pod ziemią górników rud i kruszców oraz inżynierów i techników rud i kruszców zasiłek chorobowy na 100% i zasiłek domowy na 70%, przeciętnego tygodniowego zarobku oraz stanowi, że osoby te zachowują prawo do należnej im renty i pensji również i wówczas, gdy pracują nadal zarobkowo.

OŚWIATA I NAUKA

Dziennik Ustaw R. P. Nr 22, poz. 195 przynosi rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie przyjmowania absolwentów szkół prawniczych Ministerstwa Sprawiedliwości na wydziały prawne szkół wyższych.

W myśl tego rozporządzenia ukończenie szkół prawniczych Ministerstwa Sprawiedliwości, począwszy od roku szkolnego 1949/50 uznaje się za równorzędne ze złożeniem egzaminu wstępnego na wydziały prawne szkół wyższych pod warunkiem złożenia w ciągu pierwszego roku studiów prawnych w szkole wyższej egzaminu uzupełniającego z języka łacińskiego.

skiego w zakresie przewidzianym dla stopnia licealnego szkoły ogólnokształcącej.

W nr. 10 Biuletynu PKPG pod poz. 132 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie prowadzenia szkolnictwa zawodowego dla potrzeb Ministerstwa Handlu Wewnętrznego. Zarządzenie określa zakres działania Biura Szkolenia Zawodowego w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego i rozgranicza zakres działania Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego w odniesieniu do szkolnictwa w resorcie Ministerstwa Handlu Wewnętrznego.

Patrz „Rolnictwo” — utworzenie Instytutów „Praca” — zatrudnianie absolwentów.

STATYSTYKA

W nr. 6 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej pod poz. 46 ogłoszono zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 15 kwietnia 1950 r. wydane w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego o sprawozdawczości statystycznej inwestycyjnej. Zarządzenie to wydane w oparciu o zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 6 marca 1950 r. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr. 5/23 str. 120) wprowadza obowiązek prowadzenia oraz reguluje sposób prowadzenia sprawozdawczości statystycznej inwestycyjnej w resorcie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

W nr. 10 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Zdrowia pod poz. 78 opublikowano zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie sprawozdawczości statystycznej na 1950 rok. Zarządzenie reguluje sposób prowadzenia sprawozdawczości statystycznej w związku z wykonywaniem Państwowego Planu Inwestycyjnego w resorcie Ministerstwa Zdrowia.

ORGANIZACJA PRZEDSIĘBIORSTW GOSPODARKI USPOŁECZNIONEJ

Dziennik Ustaw R. P. Nr 22, poz. 190 zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w sprawie poddania przedsiębiorstwa państwowego „Państwowy Instytut Wydawniczy” działaniu dekretu z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych.

Rozporządzenie to, którego treść wyczerpana jest w tytule uzyskało moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 1950 r.

W nr. A-58 Monitora Polskiego ogłoszono dwa zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 29 kwietnia 1950 r. pod poz. 677 — o zleceniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej zastępstwa sądowego podległych Ministrowi Komunikacji przedsiębiorstw państwowych, utworzonych w trybie ustawodawczym i pod poz. 678 — o zleceniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej zastępstwa sądowego wyodrębnionych przedsiębiorstw państwowych podległych Ministrowi Komunikacji.

Zarządzenia zlecają Prokuraturii Generalnej zastępstwo sądowe wszystkich przedsiębiorstw podległych Ministrowi Komunikacji we wszystkich sprawach.

W nr. A-64 Monitora Polskiego pod poz. 756 opublikowano zarządzenie Ministra Budownictwa z dnia 25 maja 1950 r. w sprawie zastępstwa sądowego przez Prokuraturię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przedsiębiorstw państwowych podległych Ministrowi Bu-

downictwa. Zarządzenie zleca Prokuraturii Generalnej zastępstwo sądowe przedsiębiorstw podległych Ministrowi Budownictwa we wszystkich sprawach.

W nr. A-68 Monitora Polskiego pod poz. 806 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1950 r. w sprawie wykonania uchwały Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1950 r. w sprawie praw i obowiązków głównych (starszych) księgowych przedsiębiorstw i zakładów uspołeczniionych (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr. 4/22, str. 90). Zarządzenie reguluje sposób określania, w których zakładach powinien być główny, a w których starszy księgowy oraz sposób ich mianowania.

W nr. 10 Biuletynu PKPG pod poz. 125 ogłoszono uchwałę Prezydium Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1950 r. w sprawie przekazania składników majątkowych Spółdzielni Budownictwa Wiejskiego oraz Spółdzielczych Przedsiębiorstw Budowlanych zrzeszonych w Centrali Spółdzielni Mieszkaniowych — Budowlanym przedsiębiorstwom Powiatowym lub Dyrekcji Miejsowych Przedsiębiorstw Budowlanych. W myśl uchwały Spółdzielnia Budownictwa Wiejskiego oraz Spółdzielcze Przedsiębiorstwa Budowlane przekazują posiadany majątek trwały oraz realne składniki majątku trwałego terytorialnie właściwym Budowlanym Przedsiębiorstwom Powiatowym i Dyrekcji Miejsowych Przedsiębiorstw Budowlanych w zakresie odpowiadającym potrzebom gospodarczym tych przedsiębiorstw. Uchwała określa szczegółowo, jaki majątek podlega przekazaniu oraz zasady wyceny.

Patrz „Finanse” — finansowanie środków obrotowych i finansowanie kapitalnych remontów przedsiębiorstw państwowych.

ORGANIZACJA URZĘDÓW

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 22, poz. 188 ogłoszono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów i zmiany zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

Rozporządzenie wylicza szczegółowo sprawy, należące do zakresu działania Ministra Finansów oraz określa sprawy z dziedziny finansowej, które należą do właściwości Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego. Nadto rozporządzenie przewiduje szczegółowo uprawnienia Ministra Finansów w zakresie rewizji i kontroli finansowej w stosunku do wszystkich urzędów, zakładów i instytucji, objętych budżetem państwowym, przedsiębiorstw uspołeczniionych i organizacji społecznych, korzystających z pomocy finansowej Państwa. Minister Finansów może uprawnienia te przekazać w całości lub w części organom podległym.

W nr. A-57 Monitora Polskiego pod poz. 654 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 2 w sprawie składu podziału pracy i trybu działania prezydium rad narodowych. Instrukcja określa skład prezydiów rad narodowych w zależności od szczebla oraz liczby mieszkańców oraz przypadki, kiedy skład prezydiów może być powiększony. Instrukcja reguluje sposób wyboru prezydium, określa stale urzędujących członków prezydium, przypadki kolegiального załatwiania spraw, uprawnienia prezydiów w zakresie powoływania pracowników, określa, którego z ministrów uważa się za władzę naczelną w stosunku do poszczególnych wydziałów prezydium oraz uprawnienia kierowników wydziałów.

W tymże numerze pod poz. 655 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 3 w sprawie tworzenia wydziałów i referatów prezydiów rad narodowych. Instrukcja określa, jakie wydziały i referaty będą tworzone w prezydiach rad narodowych różnych szczebli oraz określa zakres działania tych komórek.

W tymże numerze pod poz. 658 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 6 w sprawie organizacji i zakresu działania wojewódzkich oraz powiatowych komisji planowania gospodarczego. Komisje planowania gospodarczego są organami prezydiów rad narodowych w zakresie planowania gospodarczego w dziedzinach należących do właściwości rad narodowych. Instrukcja określa podział komisji na działy, sekcje i referaty oraz zakres ich działania.

Z tej samej dziedziny akt normatywny przynosi Monitor Polski nr A-58, w którym pod poz. 674 ogłoszono uchwałę Prezydium Rządu z dnia 19 maja 1950 r. w przedmiocie ilości członków prezydiów wojewódzkich rad narodowych oraz rad narodowych m. st. Warszawy i m. Łodzi. Uchwała ustala indywidualnie liczbę członków prezydiów tych rad narodowych.

W nr. A-59 Monitora Polskiego pod poz. 683 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego. Do uchwały dołączony jest statut organizacyjny zawierający podział Ministerstwa na departamenty, wydziały i samodzielne referaty. Jednocześnie traci moc obowiązującą dotychczas obowiązujący statut (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 11/17 str. 228).

W nr. A-66 — Monitora Polskiego pod poz. 774 ogłoszono zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 maja 1950 r. w sprawie zakresu działania i składu Rady Programowej przy Prezesie Centralnego Urzędu Radiofonii oraz sposobu powoływania jej członków. Do zarządzenia dołączony jest regulamin Rady Programowej, że do zakresu działania Rady Programowej należy opiniowanie i ocena ramowych programów radiowych, uzgadnianie postulatów programowych resortów państwowych i organizacji społecznych oraz rozpatrywanie innych zagadnień programowych. Regulamin określa ponadto skład Rady i sposób powoływania jej członków.

W nr. A-67 Monitora Polskiego pod poz. 786 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w sprawie statutu organizacyjnego Ministerstwa Komunikacji. Dołączony do uchwały statut zawiera podział Ministerstwa na departamenty, biura, wydziały i samodzielne referaty.

W tymże numerze pod poz. 788 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Radzie Telekomunikacyjnej (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 4/22, str. 86). Dołączony do uchwały statut określa szczegółowy zakres działania Rady, jej skład oraz organizację. Zasadniczym zadaniem Rady jest prowadzenie jednolitej polityki telekomunikacyjnej oraz koordynacja zamierzeń resortów w tej dziedzinie.

W nr. A-68 Monitora Polskiego pod poz. 802 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r. w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Ministerstwa Handlu Zagranicznego. Dołączony do uchwały tymczasowy statut zawiera podział Mini-

sterstwa na departamenty, biura, wydziały i samodzielne referaty.

W tymże numerze pod poz. 803 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie organizacji Ministerstwa Gospodarki Komunalnej. Uchwała zawiera podział Ministerstwa na departamenty, biura i samodzielne wydziały.

Nr A-70 Monitora Polskiego pod poz. 814 przynosi uchwałę Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 1950 r. stanowiącą instrukcję nr 8 w sprawie organizacji wewnętrznej i etatów wydziałów prezydiów rad narodowych. Instrukcja określa szczegółowy zakres działania wydziałów prezydiów rad narodowych i podział na oddziały oraz określa tryb ustalenia etatów dla tych prezydiów.

GOSPODARKA MAJĄTKIEM PAŃSTWOWYM

W nr. A-59 Monitora Polskiego pod poz. 689 ogłoszono zarządzenie Ministrów: Handlu Wewnętrznego, Przemysłu Ciężkiego, Komunikacji oraz Finansów z dnia 8 maja 1950 r. o zmianie zarządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Skarbu z dnia 18 listopada 1949 r. w sprawie trybu postępowania przy sprzedaży nietypowych, nadetatowych lub zbędnych pojazdów mechanicznych, użytkowanych przez urzędy, przedsiębiorstwa i instytucje państwowe. Zmienione zarządzenie było ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Przemysłu i Handlu z 1948 r. nr 28, poz. 343.

ARBITRAŻ PAŃSTWOWY

Dziennik Ustaw R. P. Nr 22, poz. 189 zamieszcza rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w sprawie przekazania do postępowania arbitrażowego niektórych sporów o prawa majątkowe.

Mocą tego rozporządzenia przekazuje się do postępowania arbitrażowego spory o prawa majątkowe, o ustalenie stosunku prawnego lub prawa oraz spory przedumowne pomiędzy spółdzielniami i pomiędzy jednostkami, wymienionymi w art. 2 dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym a spółdzielniami. Spory wyżej określone rozpatrują w pierwszej instancji okręgowe komisje arbitrażowe z wyjątkiem spraw, w których stroną jest naczelną władza państwowa lub urząd centralny. Rozporządzenie obowiązuje na obszarze poszczególnych województw od dnia rozpoczęcia działalności na obszarze danego województwa przez okręgową komisję arbitrażową.

Patrz: „Płace” wynagrodzenie członków zespołów orzekających okręgowych komisji arbitrażowych i pracowników za pracę w godzinach nadliczbowych.

UMOWY MIĘDZYNARODOWE

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 23, poz. 207 zamieszczono oświadczenie rządowe z dnia 15 kwietnia 1950 r. w sprawie wypowiedzenia przez Polskę umów o Międzynarodowym Funduszu Walutowym i Międzynarodowym Banku Odbudowy i Rozwoju Gospodarczego, zawartych w Bretton Woods dnia 22 lipca 1944 r.

Oświadczenie to podaje do wiadomości, że wypowiedzenie powyższych umów zostało notyfikowane kierownictwu wymienionych w tytule instytucji w dniu 13 marca 1950 r.

ROŻNE

W nr. 9 Biuletynu PKPG pod poz. 122 opublikowano pismo okólnie Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 29 kwietnia 1950 r. w sprawie potrzeb wydawniczych na rok 1951 w zakresie książek technicznych. Pismo okólnie reguluje sposób zgłaszania potrzeb wydawniczych.

Orzecznictwo w sprawach gospodarczych

Sąd Najwyższy

Izba Cywilna

Pracownikom kontraktowym, zajmującym stanowiska urzędników państwowych lub niższych funkcjonariuszów, nie służy prawo do wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.

Sąd Najwyższy na posiedzeniu jawnym dnia 21 stycznia 1950 r. w sprawie z powództwa Zdzisława B. przeciwko Skarbowi Państwa o 21.544 zł po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Prokuratury Generalnej RP na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 10 maja 1949 r. Sygn. Ca 493/49 — zaskarżony wyrok w części zatwierdzający wyrok Sądu Pracy w Warszawie z dnia 5 listopada 1948 r. C. Pr. 359/48, o ile wyrok ten zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 21.544 zł z odsetkami, jak również w części dotyczącej kosztów sporu u c h y l a, sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania odsyła, orzeczenie zaś w kosztach postępowania kasacyjnego pomienionemu sądowi pozostawia.

Uzasadnienie.

Sąd Okręgowy w Warszawie zaskarżonym obecnie wyrokiem zatwierdził wyrok Sądu Pracy w Warszawie z dnia 5 listopada 1948 r., którym zasądono od pozwanego Skarbu Państwa na rzecz powoda 21.544 zł tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, a oddaliło powoda z dalszymi żadaniami. Wyrok Sądu Okręgowego w części oddalającej powództwo stał się prawomocny.

W uzasadnieniu swego wyroku Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że art. 9 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.R.P. nr 22, poz. 139) daje podstawy do odmówienia państwowemu pracownikowi kontraktowemu wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, skoro przepis ten zrównuje pracownika kontraktowego z pracownikiem mianowanym na stałe tylko pod względem obciążeń z tytułu podatków i innych opłat publiczno-prawnych oraz korzystania ze wszelkich świadczeń z wyjątkiem emerytalnych. Za nieuzasadnione uznał również Sąd Okręgowy powoływanie się przez pozwanego Skarb Państwa na orzecznictwo Sądu Najwyższego, według którego pracownik, wykonujący pracę kierowniczo-organizacyjną, nie ma prawa do wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, a to z uwagi na charakter pracy powoda, który według zeznań świadka G. był organizatorem magazynu i magazynierem Centralnego Magazynu Departamentu Kadr Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Bytomiu.

Prokuratura Generalna RP w skardze kasacyjnej wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej żądanie powoda, zarzucając obrazę art. 250 i 351 kpc, art. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu oraz art. 9 powołanego wyżej dekretu z dnia 14 maja 1946 r.

W szczególności skarżąca zarzuca, że stanowisko Sądu Okręgowego w sprawie nieaktualności powołanego przez nią orzecznictwa Sądu Najwyższego w zestawieniu z charakterem pracy powoda—organizatora magazynu i magazyniera—jest nietrafne i niczym nie uzasadnione, a więc obraża art. 250 i 351 kpc, skoro z przewodu sądowego a nawet z własnych twierdzeń powoda wynika niewątpliwie, że praca jego miała charakter organizacyjny - kierowniczy.

Obraża art. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu ma polegać na tym, że przepisy tej ustawy w ogóle nie stosują się do powoda jako pracownika kontraktowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Wreszcie zdaniem skarżącej intencją art. 9 dekretu z 1946 r. było niewątpliwie całkowite zrównanie państwowych pracowników kontraktowych z pracownikami mianowanymi na stałe (z wyjątkiem świadczeń emerytalnych) skoro zatem pracownicy mianowani na stałe nie mają prawa do wynagrodzenia za go-

dziny nadliczbowe, to prawo takie nie służy również pracownikom państwowym kontraktowym.

Zarzutem skargi kasacyjnej nie można odmówić słuszności.

W szczególności uzasadniony jest zarzut obrazę art. 9 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.R.P. nr 22, poz. 139). Przepis ten wyraża zasadę równego traktowania pracownika kontraktowego, zajmującego stanowisko urzędnika państwowego lub niższego funkcjonariusza, tj. obecnie pracownika państwowego (por. art. 2 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o zmianie ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej — Dz. U. R.P. nr 50, poz. 381), z funkcjonariuszem państwowym mianowanym na stałe pod względem obciążeń z tytułu podatków i innych opłat publiczno-prawnych oraz korzystania ze wszelkich świadczeń z wyjątkiem emerytalnych. Zrównanie w zakresie świadczeń dotyczy wszystkiego, co pracownik otrzymuje od pracodawcy w związku z zawartą umową o pracę. Skoro powołany wyżej przepis stanął na stanowisku równego traktowania pracowników państwowych mianowanych na stałe z pracownikami kontraktowymi w zakresie świadczeń, to oznacza, że pracownicy kontraktowi mają prawo do wszystkich świadczeń, które z mocy obowiązujących przepisów należą się pracownikom mianowanym na stałe, ale w konsekwencji nie mają praw do świadczeń nienależnych pracownikom mianowanym na stałe. Odmienne wykładnię byłaby sprzeczna z zasadami prawidłowej interpelacji i prowadziłaby do niczym nieuzasadnionego jednostronnego uprzywilejowania pracowników kontraktowych w stosunku do pracowników mianowanych na stałe, pracownicy kontraktowi mieliby bowiem automatycznie prawo do wszelkich świadczeń, służących pracownikom mianowanym na stałe, ale nadto jeszcze do innych korzyści, których ustawa pracownikom mianowanym na stałe odmawia.

Dotyczy to w szczególności wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Nie ulega wątpliwości, że pracownicy mianowani na stałe obowiązani są w razie istnienia ważnych względów służbowych do sprawowania swych czynności także poza przepisanymi godzinami zajęć służbowych (art. 27 ustawy o państwowej służbie cywilnej) i żadnego wynagrodzenia dodatkowego za taką pracę nie otrzymują (art. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy). W oparciu o powołany art. 9 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. nie można również przyznać pracownikom kontraktowym prawa do wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, gdyż jedyny wyjątek przewidziany w tym artykule dotyczy świadczeń emerytalnych.

Sąd Okręgowy zajmując odmienne, zresztą bliżej nie uzasadnione stanowisko, dopuścił się obrazę zacytowanego przepisu, co pociąga za sobą konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i odesłania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, a to celem ustalenia, czy powód w okresie, za który dochodzi wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, zajmował stanowisko urzędnika państwowego, co jest przesłanką zasadniczą zastosowania art. 9 powołanego dekretu z dnia 14 maja 1946 r. W tym przedmiocie bowiem zaskarżony wyrok nie zawiera żadnych ustaleń.

Gdyby w wyniku ponownego rozpoznania okazało się, że przepis ten do powoda nie stosuje się, rzeczą Sądu Okręgowego będzie rozważyć, czy wynagrodzenie za godziny nadliczbowe jest aktualne z uwagi przede wszystkim na przepis art. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy, skoro, jak to słusznie zarzuca skarżąca, określenie czasu pracy, zawarte w tym przepisie, dotyczy tylko pracowników zatrudnionych na mocy umowy w przemyśle, handlu, górnictwie, komunikacji i przewozie oraz w innych zakładach pracy, choćby na zysk nie obliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy. W zaskarżonym wyroku brak jest bowiem również ustaleń, czy Centralny Magazyn

Departamentu Kadr Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Bytomiu był zakładem pracy, prowadzonym w sposób przemysłowy.

Wreszcie, gdyby te ustalenia uzasadniały roszczenia powoda, Sąd Okręgowy winien rozważyć kwestię, czy charakter pracy powoda nie był tego rodzaju, iż wyłącza on dopuszczalność żądania wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, a to z uwagi na jego kierownicze stanowisko, jak to twierdzi skarżąca. Nie można bowiem odmówić słuszności wyводу skargi kasacyjnej, iż zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzenie, że ustalona judykatura Sądu Najwyższego odmawiająca wynagrodzenia za godziny nadliczbowe osobom zajmującym kierownicze stanowisko traci na znaczeniu „w zestawieniu z charakterem pracy powoda — organizatora magazynu i magazyniera”, nie czyni zadość przepisom art. 315 kpc i uniemożliwia Sądowi Najwyższemu kontrolę, czy powyższy wniosek oparty jest na prawidłowych przesłankach.

W tym stanie rzeczy należało zgodnie z art. 437 kpc orzec, jak w sentencji.

(Wyrok z dn. 21 stycznia 1950 r.)
(nr Wa C. 250/49).

Izba Karną

Istota przestępstwa z art. 41 mkk polega na działaniu na szkodę interesu społecznego w zakresie planowego rozdziału towarów między ludność. Sprzedaż na wolnym rynku towarów przeznaczonych dla świata pracy stanowi przestępstwo z wyżej przytoczonego artykułu i dla bytu tego przestępstwa obojętną jest rzecz, na jaki cel zostały w następstwie obrócone pieniądze uzyskane ze sprzedaży.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu rewizji Janiny P., Haliny W., Franciszka B. i Teresy B., osk. z art. 41 dekretu z dn. 13.VI.1946 r. (Dz.U.R.P. Nr 30, poz. 192) założonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dn. 8 listopada 1949 r., na mocy art. 395 kpk rewizję oskarżonych oddalił.

Rewizja oskarżonych żąda uchylecia wyroku wobec obrazu art. 329 i 347 kpk w związku z art. 14 kk i art. 41 mkk przez nierozważenie stwierdzonych przez świadka okoliczności, że po upływie 6 dni od zawiadomienia PRZZ o nadejściu partii obuwia kierownik sklepu miał prawo dysponować tym obuwem dowolnie, oraz nierozważenie zeznania świadka, który stwierdził, że buty gumowe były towarem „kurantowym” w zależ-

ności od terenu i nie jest mu wiadomo jak przedstawiał się pod tym względem teren krasnostawski, oraz błędne ustalenie, iż obojętną jest okoliczność na jaki cel oskarżony obrócił nadwyżkę uzyskaną ze sprzedaży butów gumowych po cenach wyższych od urzędowych, gdyby bowiem przyjąć zgodnie z wyjaśnieniami oskarżonego, iż wydał te pieniądze na remont sklepu i premie dla pracowników, nie można byłoby przypisać mu działania na szkodę instytucji i świata pracy.

W uzasadnieniu

Sąd Najwyższy wyraził, między innymi, następujący pogląd prawny:

Wywody rewizji zmierzające do wykazania braku w działaniu oskarżonych istoty podmiotowej przestępstwa z art. 41 § 1 mkk są bezprzedmiotowe wobec nie-spornego w sprawie faktu, iż wszyscy oskarżeni świadomie brali udział w sprzedaży reglamentowanego obuwia gumowego poza sklepem, na czarnym rynku i po cenach wyższych od urzędowych.

Wbrew twierdzeniu rewizji ustalenie wyroku, że sprzedaż obuwia gumowego winna być dokonywana za pośrednictwem związków zawodowych, znajduje odpowiednik w zeznaniu świadka.

Żadne względy rzeczowe nie przemawiają za uznaniem za dowód przeciwny okoliczności stwierdzonej przez świadka, iż „walingtonki” były materiałem „kurantowym” zależnie od terenu, skoro nawet towaru nie-reglamentowanego nie wolno sprzedawać niezgodnie z obowiązującymi przepisami, jak w danym przypadku pokątnie i po cenach wyższych od urzędowych, czego oskarżeni bynajmniej nie kwestionują i przyznają.

Wbrew zapatrywaniu rewizji wyrażony w uzasadnieniu wyroku pogląd, iż obojętne jest w danym przypadku na co obracał oskarżony nadwyżkę uzyskaną z nielegalnej sprzedaży obuwia, nie ujawnia błędu prawnego.

Okoliczność powyższa istotnie jest obojętna dla bytu przypisanego oskarżonemu przestępstwa, skoro sąd równocześnie niewadliwie ustalił, że oskarżony działał na szkodę interesu społecznego w zakresie planowego rozdziału obuwia rozprzeczając na wolnym rynku towary przeznaczone dla świata pracy.

Ponieważ ustalenia powyższe w pełni wyczerpują istotę przestępstwa z art. 41 § 1 mkk omawiany zarzut rewizji należało uznać za bezpodstawny.

(Wyrok z dnia 28 lutego 1950 r.)
(K.304/49).

Główna Komisja Arbitrażowa

1. Odpowiedzialność przewoźnika za szkody wynikłe na skutek ubytku wartości towaru.

2. Wszczęcie postępowania arbitrażowego przez państwową komisję arbitrażową (art. 13 ust. 2 dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym).

1. Przewoźnik odpowiada za szkody wynikłe na skutek ubytku wartości towaru, chyba że udowodni, że nie można było zapobiec szkodzie.

2. Państwowa komisja arbitrażowa wszczynana z urzędu na podstawie art. 13 ust. 2 dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym postępowanie arbitrażowe, ilekroć tego wymaga interes gospodarki uspołecznionej.

Główna Komisja Arbitrażowa na posiedzeniu w dniu 14 marca 1950 r. zasądziła od firmy Ekspedycyjnej X na rzecz Firmy Y odszkodowanie za ubytek towaru oraz postanowiła wszczęcie postępowanie arbitrażowe przeciwko tejże Firmie Ekspedycyjnej o resztę należności odszkodowania, oznaczając jako powoda Centralny Zarząd N.

Z uzasadnienia:

Pozwana Firma Ekspedycyjna X zobowiązała się sprowadzone przez powodową Firmę nasiona lucerny z zagranicy odebrać, sprawdzić wagę towaru, zawar-

tość worków i przesłać wskazanym przez powódkę adresatom w kraju.

Dostawca zagraniczny nadesłał zamiast zamówionej partii 12.000 kg partię towaru w ilości 12.060 kg, co zresztą w obrocie nasionami jest zwyczajowo dopuszczalne, że przesyłka może być większa od zamówienia, w granicach 5%, — jak również przyjęte jest, że zakup nasion dochodzi do skutku według zasady brutto za netto.

Waga przesyłki 12.060 kg stwierdzona została na liście przewozowym, z którego wynika, że na stacji nadania (za granicą) na żądanie dostawcy stwierdzono zarówno ilość worków, jak i wagę netto, po potrąceniu tary wagonu. Tę samą wagę stwierdza również złożony przez stronę powodową do wglądu atest Międzynarodowego Biura Kontrolnego oraz odpisy faktur dostawcy.

W toku postępowania dowodowego ustalono, że waga towaru po przejściu granicy wynosiła według wagi kolejowej na stacji Zb 12.040 kg, a ponadto kwit celny stwierdza wagę towaru brutto do oclenia również na 12.040 kg.

Ponieważ strona pozwana w swej odpowiedzi również przyznaje, że waga ta wynosiła 12.040 kg po przejściu granicy, a funkcjonariusz strony powodowej oświadczył, że strona powodowa określa ilość towaru, z której winna rozliczyć się strona pozwana, również na 12.040 kg, — przeto Główna Komisja

Arbitrażowa stanęła na stanowisku, że ilość towaru, za którą odpowiedzialna jest strona pozwana wynosi 12.040 kg. Ilość ta jest pomiędzy stronami niesporna.

Tymczasem strona pozwana wyliczyła się z ilości 11.820 kg, którą według wystawionych awizów wysłała zgodnie ze zleceniem powoda do pięciu ośrodków w kraju. W efekcie pozwana Firma nie wyliczyła się z 220 kg lucerny. Powyższe cyfrowe wyliczenie nie jest przedmiotem sporu. Pozwana Firma przyznaje nie tylko ilości podane w listach przewozowych, ale również ilości wyeksportowane do ośrodków w kraju, tak że fakt powstania różnicy jest prostym rachunkowym wnioskiem.

Natomiast strona pozwana przytoczyła na swoją obronę, że uczyniła wszystko, co w jej mocy leżało, by towar po przyjęciu natychmiast ekspediować dalej do klientów powódki, i towar nie był w posiadaniu organów pozwanej dłużej niż 2 godziny po odebraniu go na stacji K i że wobec tego nie może odpowiadać za braki w towarze. Ponadto strona pozwana twierdzi, że według odnośnej taryfy kolejowej towarowej należy odliczyć z całej przesyłki tytułem dopuszczalnego ubytku 1%, co w sumie zwolniłoby automatycznie stronę pozwaną od odpowiedzialności za ubytek 120 kg.

Główna Komisja Arbitrażowa nie uwzględniła argumentów strony pozwanej, bowiem pozwana Firma, jako ekspedytor odpowiada za szkody wynikłe na skutek ubytku wartości, chyba że udowodni, iż nie można było zapobiec szkodzie. Pozwana Firma nie wskazuje okoliczności, która wywołała szkodę i tym samym uniemożliwia ocenę, czy można jej było zapobiec; natomiast ogólnikowe twierdzenie, że funkcjonariusze strony pozwanej w krótkim czasie ekspedowali przesyłkę dalej, bo po upływie dwóch godzin, nie wyłącza w żadnej mierze odpowiedzialności pozwanej na całość powierzonych jej towaru, skoro towar ten mógł być narażony na kradzież w znacznych ilościach, nawet w czasie bardzo krótkim, jak to stwierdza świadek.

Powoływanie się przez stronę pozwaną na dopuszczalność manka przewidywanego taryfą kolejową jest nieuzasadnione, albowiem taryfa kolejowa mogłaby mieć zastosowanie tylko wtedy, gdyby chodziło o odpowiedzialność kolei.

W toku postępowania ustalono ponadto odpisami dokumentów, pochodzącymi od strony pozwanej, że strona pozwana nie dostarczyła poszczególnym ośrodkom w kraju w A — 5 kg lucerny, w B — 18 kg, w C — 24 kg oraz w D — 18 kg.

1. W sprawie niniejszej powodowa Firma dochodzi odszkodowania za brak stwierdzony jedynie przez ośrodek E i przezeń reklamowany; wartość tego braku wynosi złotych Z.

Kwotę tę zasądza Główna Komisja Arbitrażowa na rzecz powodowej Firmy, jako jeden element należności (patrz pkt. 3).

2. Jeżeli chodzi o wartość braków powstałych w przesyłkach na rzecz pozostałych ośrodków, — to powodowa Firma równowartości ich nie dochodzi, zastrzegając sobie późniejsze dochodzenie w wypadku wpłynięcia reklamacji ze strony tych ośrodków.

Równowartość tych braków równa się kwocie złotych Ł.

W odniesieniu do tej części Główna Komisja Arbitrażowa stwierdza, że niedochodzenie i niereklamowanie przez poszczególne ośrodki w kraju szkód poniesionych przez nie na skutek braków w przesyłkach, jest dowodem niedbałego prowadzenia spraw tych ośrodków przez ich kierownictwo. W związku z tym Główna Komisja Arbitrażowa postanowiła zawiadomić właściwe Ministerstwo o stwierdzonym fakcie niedbalstwa i wszcząć z urzędu postępowanie o tę należność przeciwko powodowej Firmie Ekspedycyjnej.

3. W ten sposób przeprowadzone rozliczenie nie obejmuje jednak całego manka; manko to wynosiło bowiem, jak ustalono na wstępie, 220 kg, a ilość niedostarczona łącznie wynosi 180 kg (115 + 65).

Pozostaje więc jeszcze niewyjaśniony brak w ilości 40 kg. Wartość tego braku ustalono na kwotę złotych ZŁ i kwotę tę Główna Komisja Arbitrażowa zasądza również na rzecz powodowej Firmy, co łącznie z ustaloną pod 1. kwotą tworzy sumę objętą sentencją orzeczenia.

(Nr VI. 5. A.-1/50).

Przejęcie przez odbiorcę ryzyka z tytułu jakości towaru wraz z podpisaniem umowy a rękojmią za wady towaru.

Odbiorca, który przejął ryzyko z tytułu jakości towaru z chwilą podpisania umowy, obowiązany jest do sprawdzenia jakości towaru przed podpisaniem umowy; zaniechanie tego obowiązku pozbawia go uprawnień z tytułu rękojmi za ustalone w następstwie wady towaru.

Główna Komisja Arbitrażowa na posiedzeniu w dniu 6 kwietnia 1950 r. oddaliła wniosek Zjednoczenia X przeciwko Ministerstwu Y i współuczestnikom sporu: 1) Centrali A i 2) Firmie Ekspedycyjnej S o zapłatę odszkodowania.

Z uzasadnienia:

Powodowe Zjednoczenie zawarło z pozwanym Ministerstwem w dniu 20 maja 1948 r. umowę o dostawę ziarna kakaoowego. W ramach tej umowy ze składów konsygnacyjnych Centrali A podjąć miała strona powodowa X ton ziarna. Według tej umowy towar został zakupiony „...w stanie, w jakim się znajduje...” loco magazyn po złotych Z za 1 kg. — Dalej w myśl tej umowy z chwilą podpisania jej oraz zrealizowania tzw. zwolnienia danej partii towaru przez Urząd Wojewódzki partia towaru przechodziła w posiadanie strony powodowej i wszelkie późniejsze reklamacje były niedopuszczalne.

Strona powodowa zleciła Firmie Ekspedycyjnej S odebranie protokółarne X ton ziarna wyżej wymienionej i przesłanie do stacji kolejowej K dla fabryki czekolady w K.

Jak świadczy protokół zdawczo-odbiorczy z 11 czerwca 1948 r. przedstawiciel Firmy Ekspedycyjnej S odebrał wydany mu z magazynu Centrali A towar, a to Y sztuk worków wagi netto X ton ziarna kakaoowego, przy czym przedstawiciel ten podpisem swym potwierdził klauzulę „...odbiorca zbadał stan i jakość towaru przed wydaniem i zrzeka się z tego tytułu, jak również z tytułu wagi wszelkich pretensji”. Protokół ten podpisał również magazynier Centrali A i realizujący zwolnienie przedstawiciel Urzędu Wojewódzkiego — obecni przy wydaniu. Towar ten miał być konwojowany przez ORMO-wców fabryki, dla których w tym celu jeden z czterech wagonów miał być otwarty. Ponieważ nie chcieli oni potwierdzić wagi towaru w momencie jego załadowania, — a nie chcieli tego uczynić, gdyż obawiali się odpowiedzialności, albowiem z worków wysypywał się piasek, przeto wszystkie wagony zostały zaplombowane plombami kolejowymi, po uprzednim przeliczeniu worków w każdym wagonie, w obecności konwojentów.

Dyrekcja Firmy Ekspedycyjnej S stwierdziła w obecności delegatów Komisji Specjalnej ilość ziarna i piasku, a ponadto na polecenie Zjednoczenia X z dnia 2 września 1948 r. ustaliła w czasie od 16 września 1948 r. do 14 października 1948 r. na skutek szczegółowego przesiania i odczyszczenia piasku od ziarna na Y kg.

Strona powodowa zwróciła się pismem z dnia 2 grudnia 1948 r. z reklamacją, że nadesłany towar został zanieczyszczony piaskiem, przez co powstała

znaczna różnica w wadze. — Strona pozwana odmówiła uznania tej reklamacji, jako spóźnionej i odeślą reklamującą stronę powodową do Centrali A względnie Firmy Ekspedycyjnej S.

Wobec powyższego powódce Zjednoczenie żąda, by pozwane Ministerstwo zapłaciło złotych Z z tytułu braku w dostarczonym ziarnie kakaowym.

Główna Komisja Arbitrażowa oddaliła wniosek strony powodowej. Strona powodowa podpisała bowiem umowę, według której wszelkie ryzyko z tytułu jakości towaru przechodziło na stronę powodową już w chwili podpisania umowy, jak i zrealizowania zwolnienia.

Przy tak zawieranej umowie odbowiązkiem strony powodowej było sprawdzić jakość towaru na miejscu przed podpisaniem umowy, a jeśli obowiązku tego strona powodowa nie dopełniła, to konsekwencje omieszkania tego sama musi ponosić, — tym bardziej, że według umowy zostało wyraźnie między stronami postanowione, że chodzi o daną partię towaru, która znajduje się w magazynach Centrali A.

Skoro więc strona powodowa mogła towar sprawdzić i w ten sposób dowiedzieć się o wadach towaru przy dołożeniu zwykłej uwagi, — a sprzedawca nie tylko nie zapewniał strony powodowej, że wady nie istnieją, lecz wyraźnie sprzedawał towar „w stanie, w jakim się znajduje”, należy uznać żądanie strony powodowej za nieuzasadnione.

Odnosząc ewentualnych pretensji strony powodowej do Firmy Ekspedycyjnej S, która brała udział w sporze w charakterze współuczestnika po stronie pozwanej, to należy stanąć na stanowisku, że jakkolwiek nie wywiązała się ona ze swych obowiązków rzetelnie, — gdyż jako pełnomocnik strony powodowej umocowany do odbioru towaru, potwierdziła mimo oczywistego faktu sypania się piasku z worków już w momencie odbioru „...że odbiorca zbadał stan i jakość towaru przed wydaniem i zrzeka się z tego tytułu, jak również z tytułu wagi wszelkich pretensji”, — to jednak nawet podniesione przez Firmę Ekspedycyjną ewentualne zarzuty nie mogły już mieć wpływu na prawa strony powodowej do reklamacji z tytułu jakości towaru, skoro prawa tego faktycznie zrzekła się strona powodowa z chwilą pod-

pisania umowy i realizacji zwolnienia towaru przez Urząd Wojewódzki.

Co się tyczy drugiego współuczestnika sporu po stronie pozwanej, a to Centrali A, stwierdzono w sposób niewątpliwy, że towar piaskiem już zanieczyszczony nadszedł do magazynów Centrali i prawdopodobnie w takim stanie nadszedł do kraju.

Brak więc wszelkiej podstawy faktycznej i prawnej do jakiegokolwiek odpowiedzialności Centrali A za stan towaru.

(Nr I. A.-1/49).

Koszty postępowania arbitrażowego a obowiązek wezwania dłużnika do dobrowolnego wykonania świadczenia.

Pozwany, który przegrał spór ponosi koszty postępowania arbitrażowego nawet wówczas, gdy nie został przez powoda wezwany, przed wszczęciem postępowania arbitrażowego, do dobrowolnego wykonania świadczenia, jeżeli, nie podając istotnych argumentów, nie uznał roszczenia przy podjęciu pierwszej czynności w sprawie.

Główna Komisja Arbitrażowa na posiedzeniu w dniu 31 marca 1950 r. zasądziła od Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w X na rzecz Przedsiębiorstwa Y koszty postępowania.

Z uzasadnienia:

Główna Komisja Arbitrażowa zasądziła od Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w X na rzecz Przedsiębiorstwa Y odszkodowanie w tytułu strat poniesionych w związku z niepodstawieniem wagonu z przesyłką na tory wyładunkowe, a ponadto od tejże Dyrekcji, jako strony przegrywającej spór, koszty postępowania w sprawie wysokości uiszczonej przez wnioskodawcę opłaty arbitrażowej, bowiem, aczkolwiek brak jest wezwania do dobrowolnego zapłacenia przez kolej spornej sumy, to jednak Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w X, nie podając istotnych argumentów w sprawie, nie oświadczyła gotowości uregulowania objętej wnioskiem pretensji.

(Nr V. 1. A.-31/50).

Dostawy, roboty i usługi

Tryb rozliczeń w zakresie dostaw i usług dla terenowych organów władzy państwowej

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 20 maja 1947 r. w sprawie rozliczeń za dostawy i usługi między przedsiębiorstwami państwowymi lub pod zarządem państwowym oraz między tymi przedsiębiorstwami a jednostkami Budżetu Państwa i Związkiem Gospodarczym Spółdzielni R. P. „Społem” wraz z późniejszymi jej uzupełnieniami (uchwały KERM z dnia 17.VI.1947 r., 5.IX.1947 r. i 21.IX.1948 r. oraz pisma okóln. b. MP i H z dnia 13.XI.1948 r. i 12.III.1949 r.) określiła tryb dokonywania rozliczeń za dostawy i usługi wykonywane przez przedsiębiorstwa sektora uspołecznionego na rzecz:

- a) jednostek Budżetu Państwa,
- b) przedsiębiorstw państwowych oraz pod zarządem państwowym,
- c) przedsiębiorstw państwowo - spółdzielczych,

- d) central spółdzielczo-państwowych i
- e) central spółdzielni.

Natomiast poza zasięgiem trybu rozliczeń ustalonym w tej uchwale pozostawały m. inn. związki samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwa samorządowe*).

Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 130) zniósła związki samorządu terytorialnego, majątek zaś tych związków z mocy prawa stał się majątkiem Państwa (art. 32).

W związku z wejściem w życie tej ustawy należy uznać, że tryb rozliczeń z tytułu dostaw i usług określony w uchwale Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 20 ma-

*) Zobacz: „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” Nr 5 (23) z r. 1950, str. 128—129.

ja 1947 r. wraz z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami automatycznie został rozciągnięty na terenowe organa jednolitej władzy państwowej, ich organa wykonawcze oraz podległe im przedsiębiorstwa i zakłady.

Wobec powyższego terenowe organa jednolitej władzy państwowej, ich organa wykonawcze oraz podległe im przedsiębiorstwa i zakłady nie mają prawa żądania ani obowiązku dokonywania przedpłat i zaliczek na poczet dostaw i usług.

Faktury wystawiane na te jednostki przez przedsiębiorstwa sektora uspołecznionego powinny być kryte w trybie i terminach ustalonych w uchwale KERM z dnia 20 maja 1947 r. I odwrotnie: w trybie i terminach ustalonych w powołanej uchwale podlegają pokryciu faktury wystawiane przez przedsiębiorstwa i za-

kłady podległe terenowym organom jednolitej władzy państwowej na jednostki Budżetu Państwa oraz przedsiębiorstwa wymienione w omawianej uchwale KERM wraz z jej późniejszymi uzupełnieniami.

Powyższe zasady w pełni stosują się do nakładów finansowanych ze środków inwestycyjnych w zakresie dostaw i usług, natomiast w odniesieniu do dostaw i usług jednostek Budżetu Państwa finansowanych ze środków budżetowych w miejsce postanowień uchwały KERM z dnia 20 maja 1947 r. wchodzi postanowienie Instrukcji Ministra Skarbu z dnia 12 czerwca 1948 r. w sprawie rozliczeń za dostawy i usługi między przedsiębiorstwami państwowymi lub pod zarządem państwowym a jednostkami Budżetu Państwa (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 67, poz. 268). **F. W.**

Gdzie szukać?

Czas pracy w przemyśle i handlu

(Indeks zagadnień)

Część „A”: Przepisy ogólne.

Część „B”: Przepisy szczególne.

Część „C”: Okólniki i zarządzenia.

CZĘŚĆ „A”

Ustawa z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Tekst jednolity Dz. U.R.P. z 1933 r. Nr 94, poz. 734) późniejsze zmiany: Dz. U. R. P. z 1934 roku Nr 110, poz. 976, (art. 110) — z 1936 r., Nr 28, poz. 222 (niaktualne) — z 1945 r. Nr 21, poz. 117, z 1946 r. Nr 51, poz. 285 oraz z 1950 r. Nr 13, poz. 122.

Ustawa powyższa obowiązuje wszystkich pracowników, zatrudnionych na mocy umowy o pracę w przemyśle, górnictwie, handlu, komunikacji i w przewozie oraz w innych zakładach pracy, choćby na zysk nie obliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy, niezależnie od tego, czy te zakłady pracy są własnością prywatną czy też państwową, czy też spółdzielczą.

Ustawa o czasie pracy w przemyśle i handlu obowiązuje m. in. pracowników zatrudnionych: w instytucjach dobra publicznego (szpitale, zakłady wychowawcze i opiekuńcze, domy dziecka, domy wypoczynkowe Funduszu Wczasów Pracowniczych itp.); w instytucjach ubezpieczeń społecznych, w bankach państwowych; w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych, w stowarzyszeniach wyższej użyteczności publicznej (PCK, TPD itp.); w biurach zrzeszeń pracowniczych, organizacji politycznych i innych organizacji społecznych.

(W dalszym ciągu ustawa z dnia 18.XII.1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu określana jest krótko: „ustawa”, a przepisy jej powoływane są według jednolitego tekstu ogłoszonego obwieszczeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 734). Późniejsze zmiany są zaznaczone przy odpowiednich przepisach tekstu jednolitego z 1933 r.).

I. OGÓLNE NORMY CZASU PRACY

(art. 1, 2 (ust. 1), 4 i 5)

Obowiązujący tekst art. 1 ustawy, zawarty jest w dekreście z dnia 19 września 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 285).

W art. 5 ustawy dekret z dnia 19 września 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 285) skrócił przeciętny czas pracy z 48 na 46 godzin na tydzień. Art. 7 ustawy uchylony został ustawą z dnia 19 kwietnia 1950 r. o skróconym czasie pracy szczególnie uciążliwej lub wykonywanej w szkodliwych warunkach (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 174).

II. PRZEDŁUŻENIE CZASU PRACY PRACA W GODZINACH NADLICZBOWYCH (art. 8 — 9)

Art. 8 pkt a) i b) ustawy, zmieniony został ustawą z dnia 20 marca 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 122). Art. 8 pkt c) ustawy zmieniony został art. 110 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

Art. 8 pkt c) ustawy zmieniony został dekretem z dnia 19 września 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 285). Tymże dekretem wprowadzony został art. 8a ustawy.

III. PRACA W NIEDZIELE I DNI ŚWIĄTECZNE (art. 10 — 13)

Art. 11 ustawy, zmieniony został ustawą z dnia 20 marca 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 122).

Przepisy dotyczące dni świątecznych:

1. rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 15 listopada 1924 r. o dniach świątecznych (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 928);

2. ustawa z dnia 18 marca 1925 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 15 listopada 1924 r. o dniach świątecznych (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 234);

3. dekret z dnia 8 maja 1945 r. o ustanowieniu Narodowego Święta Zwycięstwa i Wolności (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 116);

4. ustawa z dnia 22 lipca 1945 r. o ustanowieniu Narodowego Święta Odrodzenia Polski (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 194).

IV. PRACA NOCNA (art. 14 — 15)

Art. 15 ustawy, zmieniony został ustawą z dnia 20 marca 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 122).

V. WYNAGRODZENIE ZA PRACĘ W GODZINACH NADLICZBOWYCH (art. 16)

Art. 16 ustawy, zmieniony został dekretem z dnia 16 maja 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 117) (vide część „e” II).

VI. DŁUGOŚĆ I CZĘSTOTLIWOŚĆ PRZERW W PRACY (art. 17)

1. Art. 17 ustawy.

2. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 20 grudnia 1933 r. w sprawie trybu i warunków udzielania zezwoleń na niestosowanie lub skracanie przerw w pracy (Dz. U.R.P. Nr 103, poz. 808).

VII. SKROCONY CZAS PRACY
(szczególnie uciążliwej lub wykonywanej
w szkodliwych warunkach)

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1950 r. o skróconym czasie pracy (j.w.) (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 174).

CZĘŚĆ „B“

I. CZAS PRACY W GÓRNICTWIE WĘGLOWYM

1. Art. 2 (ust. 2) ustawy.
2. Art. 2 dekretu z dnia 19 września 1946 r. o zmianie ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U.R.P. Nr 51, poz. 285) zmieniony dekretem z dnia 6 października 1948 r. (Dz. U.R.P. Nr 49, poz. 372).
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie czasu pracy w sobotę pracowników zatrudnionych w kopalniach węgla na powierzchni (Dz. U.R.P. Nr 13, poz. 122).

**II. CZAS PRACY OSÓB ZATRUDNIONYCH
PRZY PILNOWANIU**
(art. 4 ustawy)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 26 stycznia 1922 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie czasu pracy osób zatrudnionych przy pilnowaniu (Dz. U.R.P. Nr 18, poz. 148), zmienione rozporządzeniem z dnia 3 października 1930 r. (Dz. U.R.P. Nr 74, poz. 589).

Rozporządzenie powyższe normuje czas pracy następujących kategorii pracowników:

- a) osób pilnujących całości i bezpieczeństwa budynków, urządzeń i ruchomości;
- b) odźwiernych, portierów, dozorców bram itp.;
- c) dozorców i stróżów placowych, parkowych, mostowych itp.;
- d) osób zatrudnionych w strażach ogniowych oraz osób, nadzorujących urządzenia przeciwpożarowe.

III. CZAS PRACY ROBOTNIKÓW PORTOWYCH

1. Art. 8 pkt. a) i b) art. 11 pkt. c) oraz art. 15 ustawy wprowadzone ustawą z dnia 20 marca 1950 r. (Dz. U.R.P. Nr 13, poz. 122).
2. Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ogólnych przepisów ustawodawstwa pracy na robotników portowych (Dz. U.R.P. Nr 13, poz. 124).

**IV. CZAS PRACY OSÓB
ZATRUDNIONYCH W PRZEMYŚLE PRZEWOZOWYM**
(art. 3 ustawy)

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 13 grudnia 1933 r. w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie czasu pracy osób zatrudnionych w przemyśle przewozowym (Dz. U.R.P. Nr 103, poz. 805), zmienione rozporządzeniem z dnia 13 czerwca 1947 r. (Dz. U.R.P. Nr 52, poz. 278).

Rozporządzenie powyższe dotyczy następujących pracowników, zatrudnionych w przemyśle przewozowym (tzn. w zakładach pracy, które mają charakter przedsiębiorstw przemysłowych):

- a) woźniców ciężarowych pojazdów konnych, ich pomocników oraz stajennych;
- b) kierowców samochodów ciężarowych i ich pomocników;
- c) kierowców autobusów, ich pomocników oraz konduktorów;
- d) osoby, którym powierzono wykonywanie w czasie przewozu czynności, związanych z opieką nad towarami, bagażem lub osobami oraz z ładowaniem i ekspedycją.

**V. CZAS PRACY PRACOWNIKÓW
W ŻEGLUDZE ŚRÓDLĄDOWEJ**

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16 kwietnia 1930 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz z Ministrem Robót Publicznych w sprawie czasu pracy pracowników ruchu w żegludze śródlądowej. (Dz. U.R.P. Nr 46, poz. 387), zmienione rozporządzeniem z dnia 24 grudnia 1931 r. (Dz. U.R.P. z 1932 r. Nr 3, poz. 20).

Rozporządzenie powyższe dotyczy pracowników, zatrudnionych na statkach, łodziach i tratwach w żegludze śródlądowej oraz pracowników przystaniowych i magazynowych.

**VI. CZAS PRACY PRACOWNIKÓW
RUCHU TRAMWAJÓW**

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 27 grudnia 1933 r. w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie czasu pracy pracowników ruchu tramwajów (Dz. U.R.P. Nr 103, poz. 807), zmienione rozporządzeniem z dnia 29 kwietnia 1947 r. (Dz. U.R.P. Nr 38, poz. 186). Rozporządzenie powyższe dotyczy następujących kategorii pracowników tramwajowych: konduktorów, motorowych, kontrolerów, ekspedytów, instruktorów, zwrotniczych, dróżników i obchodowych.

**VII. CZAS PRACY DROŹNIKÓW
NA DROGACH PUBLICZNYCH**

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Komunikacji z dnia 4 października 1933 r. o czasie pracy droźników na drogach publicznych (Dz. U.R.P. Nr 87, poz. 672).

VIII. CZAS PRACY W ZAKŁADACH LECZNICZYCH
(art. 6 ustawy)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 5 maja 1948 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Obrony Narodowej w sprawie czasu pracy pielęgniarek i służby oddziałowej w zakładach leczniczych (Dz. U.R.P. Nr 29, poz. 192).

Rozporządzenie powyższe obejmuje następujące kategorie pracowników, zatrudnionych w zakładach leczniczych:

- a) pielęgniarki (pielęgniarzy) chorych oraz
- b) służbę oddziałową, której praca związana z obsługą chorych polega na dozorze i opiece nad chorymi.

**IX. PRZEDŁUŻENIE CZASU PRACY
W ZWIĄZKU Z KONIECZNOŚCIĄ
WYKONANIA ROBÓT,
POPRZEDZAJĄCYCH PRODUKCJĘ
LUB PO NIEJ NASTĘPUJĄCYCH**

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 15 stycznia 1924 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie czasu pracy dla wykonania robót, poprzedzających produkcję lub po niej następujących (Dz. U.R.P. Nr 19, poz. 188).

**X. PRACA W NOCY ORAZ W NIEDZIELE
I DNI ŚWIĄTECZNE W ZWIĄZKU Z WYKONANIEM
ROBÓT, POPRZEDZAJĄCYCH PRODUKCJĘ
W PIEKARSTWIE**

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 10 grudnia 1921 r. o wykonywaniu w nocy oraz w niedziele i dni świąteczne robót poprzedzających produkcję w piekarstwie (Dz. U.R.P. Nr 104, poz. 759).

**XI. PRACA W NOCY ORAZ W NIEDZIELE
I DNI ŚWIĄTECZNE W DRUKARNIACH
I ZAKŁADACH GRAFICZNYCH**

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 10 sierpnia 1932 r. w sprawie pracy w nocy oraz w niedziele i dni świąteczne w drukarniach i zakładach graficznych (Dz. U.R.P. Nr 77, poz. 690).

CZĘŚĆ „C“

**I. CZAS PRACY PRACOWNIKÓW
MIEJSKICH STRAŻY POŻARNYCH**

Pismo okólnie Nr 11/48 Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 30 stycznia 1948 r. w sprawie czasu pracy pracowników miejskich straży pożarnych (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej Nr 4, poz. 22).

**II. OBLICZANIE WYNAGRODZENIA ZA PRACĘ
W GODZINACH NADLICZBOWYCH**

Okólnik Nr 20/47 Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 18 marca 1947 r. w sprawie pracy w godzinach nadliczbowych (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej Nr 3, poz. 43).

Wyjaśnienia dotyczące stosowania przepisów o urlopach pracowniczych

W poprzednim numerze „Przeglądu Ustawodawstwa Gospodarczego” podaliśmy wykaz przepisów prawnych, normujących sprawę urlopów pracowników, objętych ustawą z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 47, poz. 365).

W wykazie tym wymieniliśmy także kategorie pracowników, których ustawa dotyczy.

Obecnie podajemy poniżej zestawienie najważniejszych wyjaśnień, udzielonych przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w kwestii praktycznego stosowania ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.

Wyjaśnienia te zostały ogłoszone w „Biuletynie Departamentu Pracy” Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej dla Urzędów Inspekcji Pracy, gdzie też poszczególne numery „Biuletynu”, zawierające poniższe wyjaśnienia, są do przejrzania.

UWAGI:

1. liczby, podane w tytule poszczególnych wyjaśnień, oznaczają numer i rok „Biuletynu Departamentu Pracy”, w którym dane wyjaśnienie zostało ogłoszone;
2. jednolity tekst ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu, został ogłoszony w **Dzienniku Ustaw RP z 1949 r. Nr 47, poz. 365**; tekst ten został następnie zmieniony ustawą z dnia 20 marca 1950 r., ogłoszoną w **Dzienniku Urzędowym RP Nr 13, pozycja 123**; w związku z tym podane w wyjaśnieniach z roku 1948 i częściowo z roku 1949 inne numery Dziennika Ustaw, zawierające tekst ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, stały się obecnie nieaktualne.

1. Urlopy pracowników fizycznych (interpretacja przepisów ustawy) — 4/48.

„Przy interpretacji przepisów ustawy z dn. 16.V. 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, dotyczących urlopu pracowników fizycznych, należałoby posilić się opinią Ogólnego Zgromadzenia Sądu Najwyższego z dn. 1.12.1928 r. Z. O. 1/28 r. — Zb. Urz. N 3/28 r. — W myśl tej opinii ustawa rozróżnia dwie kategorie uprawnień pracownika do urlopu: 1-o — uprawnienie do pierwszego urlopu, które można byłoby nazwać uzyskaniem prawa do urlopu, a które pozostaje w ścisłej zależności od okresów nieprzerwanej pracy, wyszczególnionych w art. 2 ust. 1, 3 i 4 ustawy, oraz 2-o — uprawnienie do następnych urlopów, które można byłoby dla odróżnienia nazwać nabyciem prawa do urlopu, a które nie jest związane z powyższymi okresami, lecz zależne jest, przy trwającej nadal pracy nieprzerwanej, jedynie od nastąpienia nowego roku kalendarzowego. Momentem powstania uprawnienia będzie w pierwszym wypadku dzień upływu okresu wymaganego dla uzyskania uprawnienia, w drugim zaś — nastąpienie nowego roku kalendarzowego bez względu na okres oddzielający każdy następny urlop od poprzedniego. Z chwilą wejścia w nowy rok kalendarzowy pracownik może utracić nabyte już prawo do urlopu jedynie w przypadkach, wskazanych w art. 3 ust. 1 ustawy; prawo to trwa cały rok i wygasa dopiero z chwilą jego wykonania.

W myśl powyższych wywodów pracownik fizyczny uzyskuje prawo do 15-dniowego urlopu z upływem trzech lat nieprzerwanej pracy. W przykładzie, przytoczonym w piśmie Komisji Centralnej Związków Zawodowych, pracownik uzyskuje prawo do 15-dniowego urlopu w listopadzie 1947 r. — Jeżeli pracownik ten już wykorzystał w 1947 r. przed listopadem urlop 8-dniowy, wówczas należy mu przyznać dodatkowo w 1947 r. 7-dniowy urlop, analogicznie do przepisów § 16 rozporządzenia z dnia 11.VI.1923 r. w przedmiocie wykonywania ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464), który rozstrzyga podobną sprawę w stosunku do pracowników umysłowych.

Celem zapewnienia sobie wykorzystania jednorazowo pełnego 15-dniowego urlopu w tym roku kalendarzowym, w którym upływa 3-letni okres pracy nieprzerwanej, pracownik może domagać się udzielenia mu urlopu po upływie terminu 3-letniej pracy. Przyznanie mu pełnego urlopu przed tym terminem należałoby pozostawić uznaniu pracodawcy.

Wykorzystywanie urlopów w ostatnich miesiącach roku jest zgodne z akcją Funduszu Wczasów Pracowniczych i z inicjatywą KCZZ nowelizacji ustawy o urlopach w kierunku rozszerzenia akcji urlopowej na cały rok, z wyjątkiem listopada i marca.

2. Urlopy dla pielęgniarek — 5/48.

Pytanie: Czy pielęgniarkom, zatrudnionym w szpitalach w charakterze personelu przyuczonego, może być przyznawany urlop 1-miesięczny?

„Przyznawanie pielęgniarkom, zatrudnionym w charakterze personelu przyuczonego, urlopów miesięcznych odpowiada przepisom ustawy z dn. 16.V. 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.

W związku z powyższym Ministerstwo zaznacza, że w myśl orzeczenia Sądu Najwyższego (SNC II. 1452/35 z 8.XI.1935 r. Zb. Urz. 238/36) o należeniu do wykwalifikowanego pomocniczego personelu lekarskiego, a zatem do pracowników umysłowych, decyduje rodzaj spełnianej przez pracownika pracy, nie zaś samo posiadanie wiadomości specjalnych, kwalifikujących do wykonywania czynności wymagających wysiłku umysłowego“.

3. Urlopy pracowników - chałupników — 4/48.

„Osoby, które pracują na rachunek pewnego przedsiębiorcy (nakładcy) u siebie w domu lub w innym będącym w ich rozporządzeniu pomieszczeniu, jednak pod bezpośrednim lub pośrednim nadzorem i kierownictwem tego przedsiębiorcy, należy traktować jako pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, którym służy prawo do urlopu na podstawie ustawy z dnia 16.V.1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.

Okoliczność, że część pracowników jest jednocześnie członkami spółdzielni oraz forma wynagrodzenia (akord) nie wpływają na uprawnienia pracowników do urlopów“.

4. Urlopy pracowników przemysłu cementowego — 1/49.

Pytanie: Czy ograniczenie, dotyczące nieprzyznawania urlopów wypoczynkowych pracownikom przemysłu cementowego w okresie od 1 maja do 30 września nadal obowiązuje?

„Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej komunikuje, iż § 36 lit. „i” rozporządzenia Ministra Pracy

1 Opieki Społecznej z dnia 11 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464) jest obecnie nieaktualny wobec zmiany art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urloпах dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 94, poz. 735), wprowadzonej art. 1 ust. 3 dekretu z dn. 28 lipca 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 258).

Urlopy w przemyśle cementowym mogą być obecnie udzielane pracownikom w ciągu wszystkich miesięcy roku, z wyjątkiem miesięcy marca i listopada, chyba że pracownik wyraził życzenie skorzystania z urlopu w tych właśnie miesiącach.

5. Urlopy uczniów i terminatorów — 9/49.

„Przez dni urlopowe w stosunku do młodocianych uczniów i terminatorów należy rozumieć dni robocze z uwagi na to, że przepisy art. 2 ust. 2 ustawy o urloпах dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, w brzmieniu noweli z dnia 29.IX.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 238) dotyczą wszystkich pracowników, których urlopy są obliczone na dni”.

6. Urlopy pracowników zatrudnionych przy robotach interwencyjnych — 1/50.

„Pracownicy zatrudnieni przy robotach interwencyjnych, którzy z powodu zbyt krótkiego okresu zatrudnienia nie nabyli prawa do urlopu na podstawie § 34 i nast. układu zbiorowego pracy w budownictwie, otrzymują w razie zwolnienia z pracy dodatek urlopowy w wysokości 2,65% od sumy wynagrodzenia za czas przepracowany (§ 44 w/wym. układu zbiorowego pracy)”.

7. Ciągłość pracy w przypadku przejścia do innego przedsiębiorstwa w ramach tego samego zjednoczenia — 5/48.

„Pracownik, który rozwiązał umowę o pracę z jednym przedsiębiorstwem, należącym do Zjednoczenia Przemysłu Materiałów Budowlanych i przeszedł do innego przedsiębiorstwa, należącego do tegoż Zjednoczenia, przerywa tym samym okres czasu przepisany do uzyskania urlopu.

Powyższe wynika z przepisów art. 2 ust. 1 ustawy o urloпах dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, które wymagają nieprzerwanej pracy w danym przedsiębiorstwie, celem uzyskania prawa do urlopu.

Zjednoczenie Przemysłu Materiałów Budowlanych, jakkolwiek może być uważane za przedsiębiorstwo, jest jednak odrębną jednostką gospodarczą od przedsiębiorstw należących do tego Zjednoczenia, co wynika z przepisów art. 2 ust. 2 dekretu z dn. 3.I. 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42); przepisy te przewidują, że zarządzenie o utworzeniu przedsiębiorstwa nadzorującego i kontrolującego powinno określić wzajemny stosunek przedsiębiorstw nadzorowanych i kontrolowanych do przedsiębiorstwa nadzorującego i kontrolującego.

Jedynie względy słuszności przemawiałyby za unaniem w powyższym przypadku ciągłości pracy. Jeśli jednak przejście do innego zakładu pracy następuje na polecenie pracodawcy w ramach gospodarki państwowej, wówczas należałoby uznać ciągłość pracy”.

8. Czy przysługuje prawo do urlopu w przypadku dobrowolnej zmiany zakładu pracy? — 3/49.

„W myśl art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 maja 1922 roku, o urloпах dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, pracownicy w przypadku dobrowolnej zmiany zakładu pracy tracą prawo do niewykorzystanego urlopu, jak również do wynagrodzenia za niewykorzystany urlop”.

9. Prawo do 1-miesięcznego urlopu w przypadku zmiany charakteru stosunku pracy — 5/49.

Pytanie: Czy pracownikowi, który przez część roku był zatrudniony w charakterze pracownika fizycznego, a następnie jako pracownik umysłowy, przysługuje po roku nieprzerwanej pracy w danym zakładzie prawo do urlopu 1-miesięcznego?

„W myśl przepisów art. 2 ust. 4 ustawy o urloпах dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 94, poz. 733), pracownik umysłowy po roku nieprzerwanej pracy w danym przedsiębiorstwie ma prawo do urlopu 1-miesięcznego, bez względu na to czy przez cały rok był zatrudniony w charakterze pracownika umysłowego, czy też część roku przepracował jako robotnik. Decydujące bowiem znaczenie dla ustalenia długości (rodzaju) przysługującego pracownikowi urlopu ma ostatni charakter jego stosunku pracy oraz okres czasu, przepracowany bez przerwy w danym przedsiębiorstwie”.

10. Uprawnienia pracowników do urlopu w razie przejścia do nowego zakładu, który powstał na miejscu zlikwidowanego zakładu pracy — 8/49.

Pytanie: Czy jeżeli na miejscu zlikwidowanego zakładu pracy powstał nowy zakład pracy, który przyjął do pracy pracowników, zatrudnionych u właściciela zlikwidowanego zakładu pracy — nowy pracodawca obowiązany jest udzielić pracownikom urlopów wypoczynkowych z zaliczeniem czasu, przepracowanego u poprzedniego pracodawcy?

„Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej komunikuje, iż przepisy art. 476 § 1 kod. zob. mają zastosowanie w przypadkach przejścia zakładu pracy na inną osobę (w drodze nabycia, dziedziczenia itp.).

Ze stanu faktycznego, przedstawionego w piśmie wynika, że w danym przypadku ma miejsce powstanie nowego zakładu pracy, wobec czego w przypadku tym art. 476 § 1 kod. zob. nie miałyby zastosowania.

Z uwagi na to, że nowy zakład pracy przyjął do pracy pracowników, którzy byli zatrudnieni w poprzednim zakładzie pracy tego samego typu, względy słuszności przemawiałyby za uznaniem przez nowy zakład pracy praw, nabytych przez pracowników w zlikwidowanym zakładzie”.

11. Zaliczenie pracy chałupniczej, wykonywanej na rzecz danego przedsiębiorstwa, do okresu pracy w danym przedsiębiorstwie — 5/48.

„Osoby, które pracują na rachunek pewnego przedsiębiorcy (nakładcy) u siebie w domu lub w innym będącym w ich rozporządzeniu pomieszczeniu, jednak pod bezpośrednim lub pośrednim nadzorem i kierownictwem tego przedsiębiorcy oraz osoby, których praca domowa jest zajęciem uzupełniającym pracę w zakładzie tegoż przedsiębiorcy — należy traktować jako pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Jeżeli nie zachodzą powyższe warunki, wówczas osobę, pracującą na rzecz danego przedsiębiorcy poza jego zakładem, należy traktować jako chałupnika, a za zaliczeniem okresu pracy chałupniczej do okresu pracy stałej w wypadku, gdy dany pracownik został następnie stałym pracownikiem tegoż przedsiębiorstwa, przemawiałyby jedynie względy słuszności”.

12. Zaliczalność czasu pracy, przepracowanego na ziemiach dawnych przy ustalaniu urlopów pracowników zatrudnionych na Ziemiach Odzyskanych — 5/49.

Pytanie: Czy pracownikowi, który migrował z ziem dawnych na ziemię odzyskaną zalicza się lata dawnej pracy do okresu uprawniającego do urlopu?

„Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej komunikuje, iż powyższa sprawa została unormowana w po-

stanowieniach § 3 lit. e) instrukcji Min. Przemysłu i Handlu, załączonej do pisma okólnego Min. Pracy i Opieki Społecznej z dnia 23.V.47 r. Nr 59/47 pfn.

Zdaniem Ministerstwa, postanowienia te należy rozumieć w ten sposób, że pracownikom, którzy migrowali z ziem dawnych na ziemie odzyskane i zostali zatrudnieni w zakładach, podległych Ministerstwu Przemysłu i Handlu, w okresie 3 miesięcy od momentu rozwiązania stosunku pracy w poprzednim zakładzie pracy, należy doliczyć należycie udokumentowany czas pracy w poprzednim przedsiębiorstwie do czasu pracy przepracowanego obecnie w zakładzie podległym Min. Przem. i Handlu, niezależnie od charakteru poprzedniego przedsiębiorstwa lub rodzaju wykonywanej poprzednio pracy“.

13. Zaliczanie przy ustalaniu długości urlopów dla pracowników fizycznych czasu pracy przepracowanego za granicą — 3/50

W związku z zapytaniem, czy pracownikom wysiedlonym z Francji należy zaliczać do czasu pracy czas przepracowany za granicą, celem przyznania im dłuższych urlopów wypoczynkowych — Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wyjaśniło, że — zdaniem Ministerstwa — względy słuszności przemawiają za tym, aby do obecnej podstawy obliczania urlopu w danym zakładzie pracy w Polsce był doliczony udokumentowany czas, przepracowany bez przerwy w ostatnim zakładzie pracy za granicą (pismo MP i OS z dnia 13.III.50 r. Nr Po. 11c-12).

14. Przerwa w pracy spowodowana aresztowaniem — 6/48.

„Przerwa w pracy, spowodowana aresztowaniem pracownika, o ile nie nastąpiło z tego powodu formalne rozwiązanie umowy o pracę — nie pozbawia i nie ogranicza prawa pracownika do urlopu (analogicznie do przerw, przewidzianych w art. 2 ustawy o urlopach).

Przerwy takiej nie można bowiem uważać za przerwę w umowie o pracę w rozumieniu § 18 rozporządzenia z dnia 11 czerwca 1923 r. w przedmiocie wykonywania ustawy o urlopach (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464).

Ponadto zaznaczyć jeszcze należy, że w danym przypadku aresztowanie nastąpiło bez winy pracownika, wobec czego nawet ze względów społecznych nie byłoby wskazane pozbawianie pracownika z tego powodu nabytych uprawnień urlopowych“.

15. Przerwa w pracy spowodowana odbywaniem czynnej służby wojskowej — 11/49.

Pytanie: Czy pracownikom, objętym przepisami ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu, wlicza się do czasu pracy czas obowiązkowej służby wojskowej?

„Obowiązujące obecnie przepisy prawne o urlopach pracowniczych nie regulują kwestii faktycznej przerwy w pracy, spowodowanej odbywaniem czynnej służby wojskowej, wobec czego należałoby tę kwestię rozstrzygnąć zgodnie z duchem przepisów ustawy oraz zasadami słuszności.

Zdaniem Ministerstwa, okres czynnej służby wojskowej nie powoduje utraty przez pracownika ciągłości pracy, jeżeli pracownik powraca do pracy na dawne miejsce, lecz nie wlicza się tego okresu do czasu pracy; wobec tego przy udzielaniu urlopu pracownikowi powracającemu z wojska należy zsumować okres pracy przed wstąpieniem do wojska z okresem pracy po odbyciu służby wojskowej. Prawo do 15-dniowego urlopu pracownik nabywa po pełnych 3-ach latach pracy w danym zakładzie.

Ponadto Ministerstwo nadmienienia, iż o ile pracownik nabył prawo do urlopu wypoczynkowego przed wcieleniem go do wojska, a urlopu tego nie wyko-

rzyszał, ma prawo do uzyskania urlopu w tym roku, w którym wrócił do zakładu pracy po odbyciu służby wojskowej“.

16. Urlop pracownika umysłowego, powracającego z wojska — 8/48.

Pytanie: Jakie uprawnienia urlopowe przysługują pracownikom powracającym z wojska?

„Faktyczne przerwy w pracy, nie pozbawiające i nie ograniczające prawa pracowników do korzystania z urlopu, są wymienione wyczerpująco w art. 2 ustęp przedostatni ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.

Kwestia faktycznej przerwy w pracy z powodu odbywania zasadniczej służby wojskowej nie została uregulowana ustawą o urlopach, wobec czego należałoby tę kwestię rozstrzygnąć zgodnie z duchem przepisów ustawy oraz zasadami słuszności.

Wobec tego, że pracownik nabywa prawo do miesięcznego urlopu po przepracowaniu roku w danym zakładzie pracy (art. 2), należy zająć stanowisko, że przy udzielaniu pracownikowi powracającemu z wojska jednomiesięcznego urlopu należy sumować okres pracy przed wstąpieniem do wojska z okresem pracy po odbyciu służby wojskowej“.

17. Przesunięcie urlopu z powodu choroby pracownika — 3/49.

Pytanie: Czy w przypadku zachorowania w czasie urlopu pracownik ma prawo do przesunięcia mu urlopu na okres późniejszy?

„Jakkolwiek ustawa z dn. 16.V.1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (z późniejszymi zmianami), nie zawiera wyraźnych postanowień co do prawa pracownika do przesunięcia mu urlopu na okres późniejszy w przypadku zachorowania pracownika w czasie urlopu, należy jednak zająć stanowisko, że prawo takie służy pracownikowi ze względów następujących:

Intencją ustawy o urlopach jest zapewnienie pracownikowi urlopu celem wypoczynku. Wskazuje na to również orzecznictwo Sądu Najwyższego (SN Zb. Urz. 72/32 i 380/34), z którego wynika, że urlop pracownika przeznaczony jest dla wypoczynku. Z orzeczenia Sądu Najwyższego (S N Zb. Urz. 213/34) wynika a contrario, że nieskorzystanie przez pracownika z urlopu z powodu choroby, nie powoduje utraty prawa do urlopu. Również § 5 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o urlopach (Dz. U. R. P. z 1923 r. Nr 62, poz. 464) potwierdza powyższe stanowisko“.

18. Jaki urlop przysługuje pracownikowi umysłowemu po roku pracy w danym przedsiębiorstwie, jeżeli wykorzystał on już 2-tygodniowy urlop wypoczynkowy po pół roku pracy — 10/49.

Pytanie: Czy pracownikowi umysłowemu, który rozpoczął pracę w czerwcu, wykorzystał 2-tygodniowy urlop w grudniu i pracuje nadal w tej samej instytucji, należy w następnym roku kalendarzowym udzielić ponownego urlopu 2-tygodniowego, czy też 1 miesięcznego?

W myśl art. 2 ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 47, poz. 365) pracownikowi umysłowemu przysługuje po półrocznej nieprzerwanej pracy urlop dwutygodniowy, po rocznej zaś jednomiesięczny urlop płatny nieprzerwanie.

Wykorzystanie 2-tygodniowego urlopu w końcu roku kalendarzowego nie stanowi przeszkody do uzyskania prawa do miesięcznego urlopu po rocznej pracy w następnym roku kalendarzowym.

Natomiast jeżeli pracownik umysłowy po półrocznej pracy wykorzystał urlop 2-tygodniowy, a w tym samym roku kalendarzowym uzyskałby prawo do

1-miesięcznego urlopu ze względu na przepracowanie roku w danym zakładzie pracy, wówczas uzyskuje prawo jedynie do powtórnego 2-tygodniowego urlopu (§ 16 rozporządzenia z dn. 11.VI.1923 r. — Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464)“.

19. Czy pracownikom, objętym ustawą z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, przysługuje prawo do urlopów zdrowotnych — 1/50.

„Przepisy prawne o urlopach pracowniczych (ustawa z dn. 16.V.1922 r. — Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 47, poz. 365) nie znają pojęcia urlopu zdrowotnego.

W myśl powyższych przepisów pracownikowi służy prawo jedynie do urlopu wypoczynkowego w rozmiarze przewidzianym tymi przepisami.

Komisje lekarskie ubezpieczalni społecznych mogą przyznawać pracownikom prawo do leczenia ambulatoryjnego lub sanatoryjnego, uznając jednocześnie takich pracowników za niezdolnych do pracy przez czas ponad okres przysługującego im urlopu wypoczynkowego do łącznie 4-tych tygodni (punkt 6 okólnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26.IV.1948 r. Znak: 273-2-141 w sprawie leczenia zdrojowskiego, ambulatoryjnego i sanatoryjnego w ramach czasów pracowniczych).

Z powyższego wynika, że niestawienie się pracownika do pracy po ukończeniu urlopu wypoczynkowego powinno być usprawiedliwione przez przedstawienie świadectwa lekarskiego o niezdolności do pracy“.

20. Zastępstwo urlopowe — 12/49.

Pytanie: Czy pracownik zastępujący pracownika urlopowanego, otrzymującego wyższe wynagrodzenie, ma prawo do odpowiedniego wyrównania za czas wykonywania zastępstwa urlopowego?

„Obowiązujące przepisy prawa nie regulują zastępstwa urlopowego, ani zagadnienia wynagrodzenia pracowników, sprawujących zastępstwa urlopowe.

Zdaniem Ministerstwa, obowiązek zastępstwa urlopowego należy uważać za milczący warunek umowy o pracę, wobec czego pracownik wykonujący zastępstwo urlopowe nie ma prawa do żądania z tego tytułu ani zmiany wynagrodzenia, choćby zastępowany miał wyższe wynagrodzenie, ani jakiegokolwiek dopłaty za dodatkowe czynności“.

21. Obliczanie wynagrodzenia za 1-miesięczny urlop wypoczynkowy pracowników fizycznych — 6/50.

„Przy obliczaniu wynagrodzenia za czas urlopu pracowników fizycznych, którzy korzystają z miesięcznego urlopu wypoczynkowego, należy stosować przepisy art. 4 ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 47, poz. 365, z 1950 r. Nr 13, poz. 123).

W myśl pow. przepisów urlopowany pracownik otrzymuje za każdy dzień urlopu wynagrodzenie takie, jakie otrzymałby, gdyby w tym dniu był zatrudniony, a więc z wyjątkiem przypadających w danym czasie dni niedzielnych i świątecznych, które w myśl przepisów art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 20.III.1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 123) wlicza się do okresu urlopowego“.

22. Obliczenie wynagrodzenia za urlop agentów — 9/48.

„Przy obliczaniu wynagrodzenia za czas urlopu agentów, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, należy stosować przez analogię przepisy art. 4 ustawy z dnia 16.V.1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu oraz § 28 rozporządzenia z dnia 11.VI.1923 r. w przedmiocie wykonania przepisów ustawy o urlopach (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464)“.

23. Czy pracownikowi przysługuje prawo zrzeczenia się urlopu wypoczynkowego w zamian za dodatkowe wynagrodzenie — 2/48.

„Ustawa z dnia 16.V.1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu, nie przewiduje możliwości zrzeczenia się przez pracownika urlopu w zamian za dodatkowe wynagrodzenie.

W przypadku potrzeby przesunięcia urlopu pracownika, spowodowanej koniecznością służbową, przesunięcie takie może nastąpić za zgodą pracownika, przy czym pracownikowi nie służy z tego tytułu prawo do dodatkowego wynagrodzenia.

Jeżeli niewykorzystanie przez pracownika urlopu nastąpiło z winy pracodawcy, pracownikowi służy prawo do odszkodowania“.

24. Prawo do odszkodowania za urlop niewykorzystany z winy pracodawcy w przypadku rozwiązania stosunku pracy — 6/50.

„Pracownik, który z winy pracodawcy nie wykorzystał w roku ubiegłym urlopu wypoczynkowego, ma prawo do wynagrodzenia za niewykorzystany urlop, bez względu na sposób rozwiązania umowy o pracę w roku bieżącym“.

25. Czy odszkodowanie za niewykorzystany urlop obejmuje również kwotę, przypadającą z tytułu zasiłku rodzinnego — 3/50.

„W związku z zapytaniem, czy pracownikowi, z którym został rozwiązany, z zachowaniem okresu wypowiedzenia, stosunek pracy i zostało wypłacone odszkodowanie za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, zakład pracy ma obowiązek wypłacić, jako część odszkodowania za niewykorzystany urlop, również kwotę, przypadającą temu pracownikowi z tytułu zasiłku rodzinnego — Departament Pracy Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej wyjaśnił, że jeżeli umowa o pracę została rozwiązana w sposób zgodny z przepisami prawa, zakład pracy nie ma obowiązku wypłaty odnośnego zasiłku za okres niewykorzystanego urlopu, gdyż zasiłek rodzinny nie jest składnikiem wynagrodzenia, przypadającego od pracodawcy z tytułu umowy o pracę. Jednak — zdaniem Departamentu Pracy — względy słuszności przemawiają za tym, aby w takim przypadku pracownik otrzymał zasiłek z Ubezpieczalni (pismo D-tu Pracy MP i OS z dnia 8.III.1950 Nr Po 13c-7).

26. Odszkodowanie (wynagrodzenie) za niewykorzystany urlop w przypadku śmierci pracownika — 8/48.

Pytanie: Czy spadkobiercom zmarłego pracownika przysługuje prawo żądania wynagrodzenia za urlop nie wykorzystany przez zmarłego?

„Spadek stanowi ogół praw majątkowych i obowiązków zmarłego (art. 1) § 1 prawa spadkowego — Dz. U.R.P. z 1946 r. Nr. 60, poz. 328). Prawo pracownika do urlopu wypoczynkowego, uzyskane przez pracownika i jeszcze niewykorzystane, nie może być uważane za prawo majątkowe. Natomiast w przypadku, gdy pracownikowi służy prawo do ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, wówczas prawo to należy zaliczyć do masy spadkowej i podlega ono dziedziczeniu przez spadkobierców, jako prawo majątkowe, wymagalne w chwili otwarcia spadku, czyli z chwilą śmierci spadkodawcy.

Z treści pisma Zjednoczenia Przemysłu Taboru i Sprzętu Kolejowego z dn. 25.IX br. nie wynika, by prawo do urlopu zmarłej pracownicy było wymagalne w chwili jej śmierci, jako prawo do odszkodowania za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, wobec czego w danym przypadku rodzinie zmarłej pracownicy nie służyłoby prawo do odszkodowania za urlop“.

Demokratyczny Przegląd Prawniczy. Maj 1950 r.

Dr Leszek Lernell — Z problematyki prawa karnego w okresie Planu Sześcioletniego.

Omawiając zadania stojące przed ustawodawcą w dziedzinie prawa karnego, autor wskazuje, że chociaż wzorem i drogowskazem są doświadczenia i zdobycze prawa radzieckiego, to jednak droga rozwojowa prawa karnego w ZSRR była w pewnym stopniu odmienna niż jest dotychczasowa linia rozwojowa norm karnych, wydanych w Polsce. „Rozwój naszego ustawodawstwa karnego kształtuje się na gruncie przedwojennego kodeksu karnego, oraz na podstawie zasadniczych ustaw karnych wydanych w Polsce Ludowej, a które przeobrażają gruntownie i jakościowo cały nasz system prawa karnego. Trzeba bowiem jasno i dobitnie podkreślić, iż nie może być mowy o dwoistości systemu naszego prawa karnego, że nasz system prawa karnego, w skład którego wchodzi norma karne, wydane przed wojną, jak również przepisy karne wydane w Polsce Ludowej stanowią harmonijną całość, stanowią nasz ludowy system prawa karnego. Wynika to z naszego zasadniczego marksistowskiego punktu widzenia na istotę prawa”. Innymi słowami nie rok, w którym wydrukowany został określony przepis decyduje o jego przydatności. „Harmonijna całość” stworzona została przez połączenie przepisów dawnych z przepisami wydanymi w okresie powojennym. Zbudowanie „harmonijnej” całości, którą trzeba się posługiwać do czasu opracowania nowego kodeksu, opartego na zasadach naukowego marksizmu-leninizmu możliwe jest przez połączenie przepisów przedwojennych z powojennymi. „Niemniej jednak trzeba stwierdzić”, pisał autor dalej, „iż stare przepisy karne, dominujące w naszym ustawodawstwie karnym, są czynnikiem hamującym, opóźniającym rozwój naszego ustawodawstwa karnego. Są to burżuazyjne normy i przepisy prawne, o których słusznie pisze H. Minc, iż stanowią one „długie ogony”, które demokracje ludowe wloką za sobą. Trzeba tu zwrócić uwagę na rzecz doniosłej wagi dla omówienia tego zagadnienia. Chodzi o to, iż przepisy karne wydane w Polsce Ludowej dotyczą wyłącznie materii z części szczegółowej kodeksu karnego 1932 r., zmieniając wiele przepisów w tej części zawartych. Natomiast część ogólna prawa karnego, zawierająca jakby rusztowanie i podstawę teoretyczną, całego systemu prawa karnego została prawie nietknięta i ma zastosowanie także do powojennych przepisów karnych. Do wielu norm instytucji części ogólnej kodeksu karnego 1932 r. stosują się w całej pełni słowa H. Minca, „że tego rodzaju przeżytki historyczne nie tylko nie powinny być utrwalone i konserwowane, lecz na odwrót, jak najszybciej likwidowane w tempie zgodnym ze specyficznymi warunkami i stosunkami sił klasowych każdego kraju”.

Powyższa ocena obowiązującego prawa karnego może znaleźć zastosowanie również na innych odcinkach prawa. Również wiele norm i instytucji Kodeksu Zobowiązań, Kodeksu Handlowego, Prawa Pracy i Administracyjnego stanowi przeżytki historyczne. Słusznie jednak autor artykułu mówi o **wielu normach i instytucjach części ogólnej prawa karnego, a nie o wszystkich normach i instytucjach**. Wiele norm i instytucji Kodeksu Karnego, Kodeksu Zobowiązań, Kodeksu Handlowego, Prawa Pracy i Administracyjnego stanowi przeżytki, ale nie odnosi się to do wszystkich przepisów i instytucji zawartych w kodeksach. Niektóre z nich, nabierając w Polsce Ludowej nowej treści, mogą i powinny być wyko-

rzystane przy stosowaniu takiej ich interpretacji, jaka wynika z faktu, że gospodarka nasza przestała być kapitalistyczna, że jest planowa i że nie służy interesowi prywatnemu, a interesom całej klasy pracującej. Jeżeli jednak nawet na odcinku prawa karnego, które w pierwszym rzędzie stanowiło narzędzie ucisku, możliwe jest stworzenie drogą połączenia przepisów Kodeksu Karnego z r. 1932 z ustawami karnymi, wydanymi w Polsce Ludowej „harmonijnej całości”, stanowiącej „ludowy system prawa”, to wydaje się, że jest to tym bardziej możliwe na odcinku prawa cywilnego. Krytykując pogląd, że ponieważ praktyka sądowo-prokuratorska daje sobie radę z obecnym stanem prawnym — to zbędne jest opracowanie nowego prawa karnego — autor podkreśla, że mimo to wypływa najbardziej pilne, trudne i doniosłe zadanie na odcinku prawa karnego, a mianowicie — konieczność zbudowania nowego systemu prawa karnego, nowego Kodeksu Karnego, opartego na zasadach naukowych marksizmu-leninizmu, na doświadczeniu prawa karnego ZSRR, na naszym doświadczeniu z różnymi przejawami przestępczości, na „naszych specyficznych warunkach i stosunkach sił klasowych”.

„Argument, że w praktyce dajemy sobie radę z obecnie obowiązującymi przepisami, jest niesłuszny. Jest niesłuszny nie tylko dlatego, że praktyka też napotyka na wiele trudności. Ale jest niesłuszny przede wszystkim dlatego, że prawo ludowe, prawo typu socjalistycznego, odgrywa coraz większą rolę wychowawczą, jest ono bowiem wyrazem woli mas pracujących. Stąd konieczność, by przepisy prawa miały takie sformułowania, które by mogły tę rolę wychowawczą naszego prawa uwypuklić, które by jasno i wyraźnie wyrażały treść klasową naszego prawa”. Również nie jest, zdaniem autora, przekonującym i inny argument przeciwko podjęciu prac nad nowym Kodeksem, a mianowicie, że „jak wynika z głosów na łamach radzieckiej prasy prawniczej” praca nad nowym kodeksem karnym w ZSRR trwa od dłuższego czasu i jest poprzedzona wydaniem szeregu teoretycznych prac monograficznych, zawierających wnioski „de lege ferenda”.

Argument ten nie powinien wstrzymywać prac ustawodawczych w Polsce, ponieważ ustawodawstwo radzieckie zostało wydane i ukształtowane na gruncie praktyki rewolucyjnej sądów proletariackich, podczas gdy nasze ustawodawstwo kształtowało się inaczej, ponadto zaś zakres prac kodyfikacyjnych, podjętych w ZSRR jest znacznie szerszy niż to jest przewidziane obecnie.

Gustaw Auscaler, prokurator S N — Mobilizacja rezerw ludzkich w związku z planem sześcioletnim. W artykule omówione zostały trzy ustawy: ustawa z dn. 7 marca 1950 r. o planowym zatrudnieniu absolwentów średnich szkół zawodowych oraz szkół wyższych, ustawa z dn. 7 marca 1950 r. o zapobieganiu płynności kadr pracowników w zawodach lub specjalnościach szczególnie ważnych dla gospodarki społecznej i wreszcie ustawa o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy.

Ustawa o planowym zatrudnieniu absolwentów wprowadza specyficzny sposób zawiązania stosunku pracy, ale absolwenci zatrudnieni na mocy nakazu mają takie same prawa i obowiązki, jak osoby zatrudnione na podstawie zwykłej umowy o pracę — oczywiście z tą różnicą, że przez okres trzech lat nie mogą pracy wypowiedzieć. Nakładając na pracownika obowiązek pracy w określonym zakładzie, ustawa jednocześnie daje mu gwarancję zatrudnienia w sposób odpowiadający jego kwalifikacjom. W przypadku gdy kierownik zakładu nie wypełnia należycie swych obowiązków, w szczególności także

gdy zatrudnia absolwenta na nieodpowiednim stanowisku, absolwent nie mając w okresie trzechletnim prawa wypowiedzenia może jednak zażądać interwencji od władzy, która nakaz wydała. Wynika to z samej konstrukcji ustawy, z jej celu zasadniczego, z faktu, że stosunek pracy zawiązuje się właśnie na podstawie nakazu władzy, która w ten sposób staje się tego gwarantem. Z drugiej strony należy zwrócić uwagę, że tego rodzaju zachowanie się kierownika zakładu bardzo często podpadać może pod przepis art. 286 K. K. i zawiadomienie o tego rodzaju faktach spowodować może wkroczenie w tę sprawę władz prokuratorskich,

Władza, która wydała nakaz, w zasadzie nie może już cofnąć go przed upływem terminu. Nie odnosi się to jednak do wypadków, gdy cofnięcie nakazu spowodowane byłoby winą pracownika, bądź szczególnymi okolicznościami, uzasadniającymi to cofnięcie, np. nieprzydatnością pracownika do danego zawodu. Wydaje się, że w przypadkach uzasadniających zwolnienie pracownika bez odszkodowania, bądź w innych jeszcze powodujących niemożliwość zatrudnienia go w ramach jego zawodu, nakaz może być przez władzę, która go wydała, cofnięty przed upływem jego terminu.

Ustawa o zapobieganiu płynności kadr pracowników w zawodach lub specjalnościach specjalnie ważnych dla gospodarki społecznej, budową swoją zbliżona jest do ustawy o planowym zatrudnieniu pracowników. Jednakże istnieją i poważne różnice. Nakaz zobowiązujący pracownika do pozostania na czas oznaczony w zakładzie pracy odnosić się może tylko do tego samego społecznego zakładu pracy, lub instytucji. Nie można przeto zmusić pracownika do pozostawania przez pewien czas w innym zakładzie pracy.

Od przeniesienia do innego zakładu pracy należy odróżnić powierzenie pracownikowi na czas oznaczony pełnienia w tym samym zakładzie pracy innego stanowiska. Do pełnienia służby przez czas oznaczony na innym stanowisku pracownik może być co prawda zobowiązany, ale to inne stanowisko musi odpowiadać jego kwalifikacjom. Nie można więc inżyniera, któremu doreczono nakaz, przenieść na stanowisko referenta dla spraw przedszkoli. Wobec kierownika zakładu, który dopuściłby się naruszenia praw pracownika w taki albo inny sposób, pracownikowi służą podobne środki obrony, jak absolwentom. Pracownik może zwrócić się do władz nadzorczych. W stosunku do kierownika zakładu naruszającego prawa pracownika może być w pewnych przypadkach wdrożone postępowanie karne z art. 286 K. K.

W związku z ustawą o dyscyplinie pracy artykuł zajmuje się w szczególności kwestią przypadków, w których pracownik może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej. Warunkiem zasadniczym jest opuszczenie przez pracownika w sposób nieusprawiedliwiony czwartego lub dalszego dnia pracy. Fakt ten może zajść w dwóch postaciach. Bądź pracownik opuszcza cztery lub więcej dni pracy jednorazowo,

bądź też opuszcza czwarty dzień w ciągu roku po pewnym okresie, w ciągu którego do pracy przychodził, opuściwszy uprzednio trzy dni (również jednorazowo lub stopniowo), w obydwu przypadkach podlega karze sądowej. Jednak w przypadku drugiego dodatkowym warunkiem odpowiedzialności jest, by był on uprzednio karany karami porządkowymi.

Jeżeli więc pracownik opuszczający stopniowo cztery dni pracy nie był za opuszczenie poprzednich dni karany karami porządkowymi — nie może on podlegać karze sądowej, a wyjście na jaw tej okoliczności na rozprawie sądowej uzasadnia umorzenie postępowania.

J. M.

KSIĄŻKI

Aleksander Weryha. — *Zasady statystyki. — Część I. Statystyka ogólna. — Polskie Wydawnictwa Gospodarcze. — 1950. — Cena zł 300.*

Książka obejmuje elementy statystyki teorii, głównie traktowane jako metody poznawania i badania zjawisk gospodarczych i społecznych. Doniosłe znaczenie statystyki dla tych dziedzin, zarówno naukowe, jak i praktyczne oraz osiągnęte stąd korzyści są coraz bardziej doceniane. Oczywiście dzieje się tak w krajach gospodarki socjalistycznej, bądź do niej dążących. Ekonomia burżuazyjna posługiwała się metodami badania statystycznego jako narzędziem walki klas posiadających o zachowanie i pomnażanie swoich dóbr i przywilejów. Z tej przyczyny wyniki badań statystycznych w krajach kapitalistycznych bywały fałszowane lub przemilczane. Dopiero w Związku Radzieckim, pierwszym kraju, który zrealizował ustrój socjalistyczny, statystyka i jej metody badania zjawisk masowych stały się nieodzownym narzędziem wszechstronnej i niczym nie hamowanej pracy twórczej, zarówno naukowej, jak i praktycznej (gospodarka planowa, przemysł, rolnictwo, nieograniczony wzrost produkcji itp.).

Należy dążyć do tego, ażeby i u nas statystyka, która w Polsce przedwrzesniowej była niedoceniana i wadliwie wykorzystana, zajęła należne jej miejsce w pracach naukowych i w zastosowaniu do życia praktycznego.

Prace mające na celu poznanie i zbadanie metodą statystyczną jakiejś masy obiektów obserwacji można podzielić na trzy następujące etapy: 1) Obserwacja statystyczna (zbieranie materiałów), 2) Zestawianie wyników obserwacji, 3) Analiza wyników obserwacji.

Tym trzem podstawowym etapom pracy statystycznej są poświęcone trzy rozdziały omawianego wydawnictwa. Obejmują one podstawowe pojęcia, wiadomości oraz te metody analizy, które należą do zakresu statystyki elementarnej.

Elementy statystyki matematycznej i teorii prawdopodobieństwa są zawarte w drugiej części wydawnictwa.

P

Wydawca: „POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE”, Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione. **Redaguje Komitet Redakcyjny. — Adres Administracji:** Warszawa, ul. Foksal 15, tel. 7-39-45. **Adres Redakcji:** Warszawa, ul. Frascati 4, m. 2, tel. 8-12-19. — **Prenumerata wynosi:** rocznie zł. 1.200, półrocznie zł. 600, kwartalnie zł. 300. — **Prenumerata i kolportaż:** PPK „Ruch” — Warszawa, ul. Srebrna 12, tel. 8-71-80. PKO — L-14396.

Zamówienie Nr 615 z dnia 1.VIII.1950 r. Nakład 10.000 egz. Ukończono w lipcu 1950 r.

Druk. „Prasa Demokratyczna”, Warszawa, Śniadeckich 16. B-116228

Cena zł 100.—